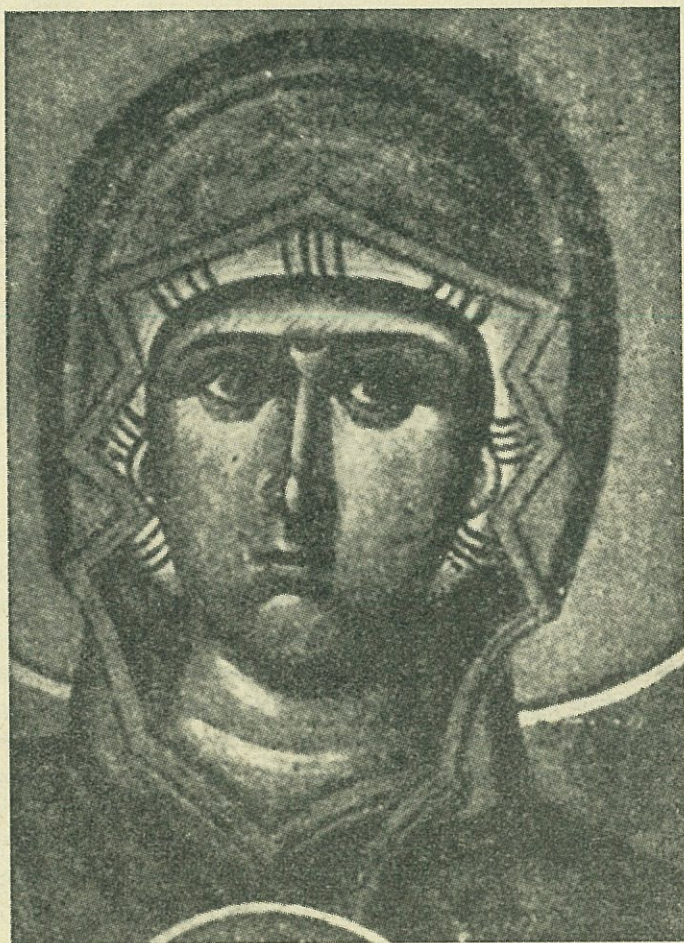


# Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ  
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ  
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 15



Κεφαλή Πλατυτέρας Ἱ. Ναοῦ Καπνικαρέας  
(Διὰ χειρὸς Φ. Κόντογλου)

## Η ΕΥΩΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Τοῦ ἀειμνήστου συνεργάτου μας  
ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Σὰν τὴν καταστολισμένη νύφη, ἔτσι εἶναι ἡ Ἑλλάδα μας γεμάτη ἀπὸ Ἐκκλησίες, μοναστήρια καὶ ἐρημοκκλήσια τῆς Παναγίας, πνευματικὰ παλάτια τῆς ταπεινῆς αὐτῆς Βασίλισσας. Στὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ βρίσκεται τὸ σεβάσμιο εἰκόνημά της, δεξιὰ ἀπὸ τὴν ὡραία Πύλη, μὲ τὸ γυρτὸ κεφάλι της γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸν κάθε πόνο μας, τὴν κάθε χαρὰ μας.

\*

Πόσα δάκρυα βρέχουνε τ' ἀχραντα χέρια της, δάκρυα τοῦ βασανισμένου λαοῦ μας! Τὸ γλυκὸ, μελαχροινὸ καὶ χρυσοκέρينو πρόσωπό της δίνει ἐλπίδα στοὺς ἀπελπισμένους· χαρὰ στοὺς θλιμμένους ἀνάπαυση· στοὺς κουρασμένους· εἰρήνη στοὺς ταραγμένους. Τὸ κάλλος του δὲν εἶναι σαρκικό· ἀλλὰ κάλλος πνευματικό, ποὺ φέρνει κατάνυξη, σεβασμὸ καὶ ἀγάπη. Οἱ ζωγράφοι ποὺ τὴν ζωγραφήσανε ἦτανε πονεμένοι ἄνθρωποι, νηστευτές, ἐγκρατεῖς καὶ ὀλοκάθαροι, κατὰ τὸ τροπάρι ποὺ λέγει: «Ὡς ἐμψύχω Θεοῦ κιβωτῶ ψαυέτω μηδαμῶς χεῖρ ἀμυήτων»...

\*

Στὴν Ἑλλάδα προσκυνεῖται ἡ Παναγία, μὲ τὸν πρεπούμενο τρόπο· ἤγγουν μὲ δάκρυα, μὲ πόνο, μὲ ταπεινὴν ἀγάπη, καὶ μὲ «χαροποιὸν πένθος». Γιατὶ ἡ Ἑλλάδα μας εἶναι τόπος πονεμένος, χαροκαμένος, βασανισμένος· καὶ τὸ Ἔθνος μας βρίσκει στὶς σκληρὲς περιστάσεις του παρηγοριὰ καὶ στήριγμα στὴ λυπημένη μητέρα τοῦ Χριστοῦ. Σὲ ἄλλες χῶρες ἡ Παναγία τραγουδιέται μὲ τραγούδια κοσμικά· μὰ ἐμεῖς τὴν ὑμνολογοῦμε μὲ κατάνυξη, θαρρετά, μὰ καὶ μὲ συστολή, μὲ ἀγάπη, μὰ καὶ μὲ σέβας, σὰν μητέρα μας, μὰ καὶ σὰν μητέρα τοῦ Θεοῦ μας. Ἀνοίγομε τὴν καρδιά μας, γιὰ νὰ ἰδῆ τι ἔχει μέσα καὶ νὰ γιάνη τίς πληγές μας. Ἡ Παναγία εἶναι ἡ πικραμένη χαρὰ τῆς Ὁρθοδοξίας· τὸ «χαροποιὸν πένθος» ἡ «χαρμολύπη μας»· «ὁ ποταμὸς ὁ γλυκερὸς τοῦ ἐλέους»· «ὁ λιμὴν τῶν χειμαζομένων».

\*

Τώρα τὸ Δεκαπενταύγουστο μοσχοβολᾷ ὅλη ἡ χώρα μας ἀπὸ τὴν μυστικὴ εὐωδία τῆς Θεοτόκου. «Ἐπὶ Σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη, πᾶσα ἡ κτίσις· ἀγγέλων τὸ σύστημα καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος. Ἥγιασμένε ναὲ καὶ Παράδεισε λογικέ, παρθενικὸν καύχημα, ἐξ ἧς Θεὸς ἐσαρκώθη καὶ παιδίον γέγονεν».

Ὁ ἀγέρας, τὰ βουνά, οἱ θάλασσοι, τὰ χωριά, οἱ πολιτεῖες, γεμίζουν εὐωδία ἀπὸ τὸ «χρυσοῦν θυμιατήριον», ἀπὸ τὴν «μαναδόχον στάμναν» ποῦ ἔχει μέσα «μῦρον τὸ ἀκένωτον». Οἱ γυναῖκες μας εἶναι στολισμένες μὲ τ' ὄνομά της· τὰ χωριά μας, τὰ βουνά, οἱ κάμποι, τὰ νησιά, οἱ ἀκροθαλασσιές, οἱ κάβοι εἶναι ἁγιασμένα ἀπὸ τὰ ἐρημοκλήσια κι' ἀπὸ τὰ μοναστήρια τους. Τὰ καῖκια καὶ τὰ καράβια μας ἔχουνε γραμμένα ἐπάνω στὴ μάσκα καὶ στὴ πρύμνη τὸ γλυκὸ τ' ὄνομά της. Ἀληθινὰ στὴν Ἑλλάδα μας «ἐπὶ Σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη, πᾶσα ἡ κτίσις». Καὶ σήμερα ποῦ ἐκοιμήθηκες, ἡ χαρὰ ἔγινε μεγαλύτερη· ἡ θλίψη ἄλλαξε σὲ ἀγαλλίαση· ἡ ἐλπίδα ζώηρεψε μέσα στὶς καρδιές μας. Μητέρα ἀληθινὴ τῆς Ζωῆς. Σήμερα τ' ἀγεράκι φυσᾷ πιὸ γλυκά· τὰ δένδρα σὰν νὰ γινῆκανε πιὸ χλωρά· τ' αὐγουστιάτικο κύμα ἀφρίζει πιὸ δροσερὸ μέσα στὸ πέλαγος, φουσκωμένο ἀπὸ χαρὰ.

\*

Ὅλα πανηγυρίζουν κι' ἀγάλλονται. ὦ! Τὶ θάνατος εἶναι αὐτὸς ποῦ γέμισε τὴν Οἰκουμένη μὲ τὴν χαρὰ τῆς ἀθανασίας! Τὶ καράβια βολτατζάρουνε στὴ γαλανὴ θάλασσα, ἀνοιχτὰ ἀπὸ τοὺς κάβους ποῦ εἶναι χτισμένα τὰ Μοναστήρια Σου! Ὅποιοι ταξιδεύει στὰ Ἑλληνικὰ νερά, σὲ ὅποιο μέρος κι' ἂν βρεθῆ τὴν μέρα τῆς Παναγίας, τὴν ὥρα ποῦ γλυκοχαράζει, θ' ἀκούσῃ ἀπ' ἀνοιχτὰ τίς καμπάνες νὰ ψέλνουν μὲ τὴν γλυκεῖα φωνή τους· κι' ἡ ψαλμωδία γεμίζει τὸν ἀέρα ἐπάνω ἀπὸ τὸ πέλαγος. Ἄλλες ἀκούονται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ποῦ τὸ λένε περιβόλι τῆς Παναγίας· ἄλλες ἀπὸ τὴν Τήνο, ποῦ γιορτάζει ἡ Μεγαλόχαρη· ἄλλες ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη, ἀπὸ τὴν Πάρο, ἀπὸ τὴν Σίφνο, ἀπὸ τὴν Φανερωμένη τῆς Σαλαμίνας, ἀπὸ τὴν Χιό, ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀπὸ τίς Στροφάδες, ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα· ἄλλες ἀπὸ τὴν Κύπρο· ποῦ ἔχει τὸ ξακουσμένο μοναστήρι τοῦ Κύκκου· ἀπὸ κάθε κάβο· ἀπὸ κάθε νησί· ἀπὸ κάθε στεριά τῆς ἁγιασμένης Ἑλλάδος.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ (†)

## Η ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ἡ Ἀνθρωπολογία τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων βοηθεῖ ἡμᾶς νὰ ἴδωμεν εἰς τὴν ἰδικήν μας ὑπαρξιν τὴν περὶ ἀνθρώπου εἰκόνα, ὅπως αὕτη παρουσιάζεται τόσον εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

★

Ἡ Ἀνθρωπολογία τῆς λατρείας μας προϋποθέτει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, πλασθεὶς «κατ' εἰκόνα» καὶ «καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ, εἶχεν ὡς προορισμὸν τὸ δυνάμει «καθ' ὁμοίωσιν», ὅπερ ἔλαβε, νὰ ἐξελίξῃ καὶ μεταβάλλῃ εἰς ἐνεργεῖα καὶ θέσει «καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ» κυρίως διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καὶ διὰ τῆς καθ' ὅλου συνεργασίας τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ μετὰ τῆς Θείας Χάριτος. Τοῦτο θὰ ὠδήγηι αὐτὸν εἰς τὴν τελείωσιν, τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν θέωσιν, ὑπὸ τὴν πατερικὴν αὐτῆς ἔννοιαν. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ «Σατὰν τοῦ δολίου», ὁ ἄνθρωπος παρεσύρθη εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν φθοράν.

Τὰ ὀρθόδοξα λειτουργικὰ κείμενα μὲ ἐναργέστατον τρόπον καὶ μὲ ζοφερώτατα χρώματα περιγράφουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία προσέβαλε ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Μὲ θαυμαστὴν κινητικὴν δυναμικότητα καὶ εὐχέρειαν οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας στρέφουν τὸ βλέμμα αὐτῶν καὶ ἡμῶν ἀπὸ τὰς συνεπειὰς τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας παντὸς ἁμαρτωλοῦ πάσης ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα περιγράφουν μὲ κλασσικὴν ψυχολογικὴν ἐμβάθυνσιν καὶ ἀνάλυσιν, συσχετίζοντες ταῦτα πρὸς ἐκεῖνας. Τόσον ὁ πεσὼν πρωτόπλαστος, ὅσον καὶ ὁ οἰσοδῆποτε ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος ἔχει μυστικὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν, εἶναι ἀποξενωμένος τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ζωοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Χάνει τὸ «πρωτόκτιστον κάλλος». Ἀποβάλλει τὸ βασιλικὸν «διάδημά» του, τὴν «θεοῦφαντον» «στολὴν τὴν πρώτην, ἣν ἐξυφάνατο ὁ Πλαστοργός», τὴν «θεότευκτον» «πορφύραν καὶ βύσσον ἀφθαρσίας» καὶ ἀντὶ τῆς «φωταυγοῦς στολῆς» ταύτης περιβάλλεται «τὰ τοῦ αἵσχους ἐνδύματα» καὶ τὸν «κατεστιγμένον χιτῶνα».

Ὁ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ζῶν ἄνθρωπος σκορπίζει «τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων» (ἐν τῇ ἀποδημίᾳ). Ὁ νοῦς αὐτοῦ, «συληθείς ὑπὸ τῶν ληστῶν τῶν κακῶν λογισμῶν καὶ τῶν παθῶν» καὶ τραυματισθείς ὑπὸ τῶν βελῶν καὶ τῶν τόξων τοῦ Πονηροῦ, «ἐξέλκεται καὶ δελεάζεται» ἢ «σκοτίζεται ὑπὸ τοῦ τῆς σαρκὸς φρονήματος» καὶ ὑπὸ τοῦ «δεικνύοντος τὰ ἡδέα» ἐμπαθοῦς λογισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς «νοητὴ Εὐα» ἐπιβάλλει «τὸν κλοιὸν τὸν βαρὺν τῆς ἁμαρτίας».

Ἔνεκα τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομακρύνσεως ἡμῶν «ἐγκριεται ἡ διάνοια ἡμῶν ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἡμῶν» καὶ «ἐκ νεότητος πολεμούμεθα ὑπὸ τῶν παθῶν». Δουλωθέντες «τοῖς ἀκάρποις» καὶ «φθοροποιοῖς λογισμοῖς» καὶ «γλυκασμῶ ἐμπαθείας ἐνηδόμενοι», «κατελίπομεν τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης» καὶ «ἐπορεύθημεν ἐν τοῖς θελήμασι τῶν καρδιῶν ἡμῶν». Ἀπολέσαντες τὴν «ζωτικὴν ἐνέργειαν» τῆς Θείας Χάριτος, ἔχομεν ὑποδουλωθῆ εἰς τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς πᾶσαν κακίαν. Τοιοῦτοτρόπως «οὐ γέγονεν ἐν τῷ βίῳ ἁμάρτημα, οὐδὲ κακία, ἣν ἡμεῖς οὐκ ἐπλημελήσαμεν, κατὰ νοῦν καὶ λόγον καὶ προαίρεσιν καὶ θέσει καὶ γνώμη καὶ πράξει». Τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν εἴμεθα ἡμαυρωμένοι, κατερρυπωμένοι, κατεσπιλωμένοι, ἠλκωμένοι καὶ τετραυματισμένοι. Οἱ «νοεροὶ ἡμῶν ὀφθαλμοὶ» εἶναι «ἐσκοτισμένοι κακίᾳ». Ὡς βαρυτάτῳ «λίθῳ βαρούμενοι πολλαῖς ἁμαρτίαις», ὅλως «συντετριμμένοι καὶ τεταπεινωμένοι», οὐ μόνον «ραθυμίας νυσταγμῶ» καθεύδομεν «ἐπὶ κλίνης ἡδονῶν» καὶ «κατακείμεθα» ἐν τῷ πνευματικῷ «τάφῳ τῆς ἀμελείας», ἀλλ' ὑποκείμεθα καὶ εἰς τὴν σωματικὴν «φθοράν», ὑποτασσόμεθα εἰς «τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τ.ἔ. τὸν διάβολον», γινόμεθα αἰχμάλωτοι καὶ δεσμῶται τοῦ Ἄδου, ὑποκείμενοι εἰς τὰς «ὀδύνας τοῦ θανάτου» καὶ «τὴν ὀλεθροτόκον τοῦ Ἄδου τυραννίδα» καὶ ἐξουσίαν.

Ὡστε τὰ δραματικὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως καὶ τῆς διὰ τῶν αἰώνων ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τονίζονται εἰς τὰ ὀρθόδοξα λειτουργικὰ κείμενα μὲ πλείστας ζωηρὰς ἐποπτικὰς εἰκόνας. Τὰ κείμενα ταῦτα ὀδηγοῦν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ συναισθανθῶμεν, ὅτι «λιμῶ κατεφθάρημεν παντοίων ἀγαθῶν» ἐν τῇ «ἀπὸ τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐξορία», καὶ διεγείρουν εἰς ἡμᾶς τὴν ζωηρὰν πείναν διὰ τὴν «ζωτικὴν ἐνέργειαν» τῆς χάριτος τοῦ

Θεοῦ, διὰ τῆς ὁποίας μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκπλύνωμεν τῶν παθῶν τὴν ἀμαυρότητα καὶ νὰ καθάρωμεν καὶ λευκάνωμεν τὸν «λεπρωθέντα» βίον καὶ νὰ «καταξιωθῶμεν» πάλιν «τῆς τρυφῆς τοῦ Παραδείσου», τοῦ ὁποίου ἡ νοσταλγία διαποτίζει τὸν ἀσματικὸν πλοῦτον ὀλοκλήρου τῆς ὀρθοδόξου λατρείας.

Τὰ ὀρθόδοξα λοιπὸν λειτουργικὰ κείμενα περιέχουν τὴν «ρεαλιστικὴν» βιβλικὴν καὶ πατερικὴν ἀνθρωπολογίαν. Ἡ ἀνθρωπολογία αὕτη οὐδόλως μυωπάζει πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης πραγματικότητος. Εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης οὐτοπιστικῆς καὶ χιμαιρικῆς ὑπεραιοδοξίας καὶ στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς τὴν πραγματικὴν τετραυματισμένην ἀνθρωπίνην φύσιν. Τοιοῦτοτρόπως ποδηγετεῖ ἡμᾶς, ἵνα μὴ μένωμεν ἀδιάφοροι ἐνώπιον τοῦ σκοτεινοῦ αἰνίγματος τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τοῦ διχασμοῦ τῆς θελήσεως, τῆς δυναμικῆς τῶν παθῶν καὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ πειρασμοῦ, ἀλλὰ νὰ ζητῶμεν τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς τελεσφόρου ἀντιμετωπίσεώς των, ἥτις ἐπιτυγχάνεται μόνον ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς Ὀρθοδόκου Χριστολογίας καὶ Σωτηριολογίας, ἥτις ὡσάυτως κατὰ θαυμάσιον τρόπον παρουσιάζεται ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

**ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ**

**ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ**

**ΤΟΜΟΙ 1-5**

**ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300**

**Πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἀποστέλλονται δὲ  
καὶ ταχυδρομικῶς ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.**

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

## Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Γιὰ ποιὸ λοιπὸν λόγο ἔβαλε διαρκῶς ὁ Θεὸς μέσα μας ἓνα τόσο ἀγρυπνο, τόσο τέλειο καὶ τόσο νηφάλιο κριτῆ; Γιὰ τὴν συνείδηση μιῶ.

Γιατὶ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους—σᾶς τὸ βεβαιώνω—δὲν ὑπάρχει κι' ἄλλος πού νᾶναι τόσο ἀγρυπνος δικαστῆς, ὅπως εἶναι ἡ συνείδησή μας. Ἐπειδὴ οἱ μὲν κοσμικοὶ δικαστῆς κι' ἀπὸ τὰ χρήματα διαφθείρονται, κι' ἀπὸ τὶς κολακεῖες ἀποχαλνώνονται, κι' ἀπὸ τὸν φόβο ψευτίζουν καὶ γίνονται ὑποκριτῆς, κι' ἀπὸ ἄλλες πολλὲς ἀκόμη αἰτίες χάνουν τὴν ὀρθοκρισία τους καὶ διαστρέφουν τὴν ἀπόφασή τους. Τὸ δικαστήριον ὅμως τῆς συνείδησης σὲ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ὑποχωρεῖ. Ἄλλὰ καὶ χρήματα καὶ νὰ δώσης, καὶ κολακεῖες κι' ἂν μεταχειρισθῆς, κι' ἂν δοκιμάσης μὲ τὴ φοβέρα, κι' ὅτιδήποτε ἄλλο μέσο κι' ἂν μεταχειρισθῆς, ἢ ἀπόφασιν πού θὰ βγάλῃ γιὰ τὶς ἁμαρτωλές μας πράξεις εἶναι πάντα δίκαιη. Κι' αὐτὸς δὲ ἀκόμη ὁ ἴδιος πού ἔχει κάμει τὸ κακὸ καταδικάζει τὸν ἑαυτοῦ του, ἔστω κι' ἂν δὲν τὸν κατηγορῆ κανεῖς.



Κι' ὄχι μιὰ καὶ δυὸ φορές· ἀλλὰ καὶ συχνά, καὶ σ' ὅλην τὴν ζωὴ τὸ ἴδιο κάνει. Καὶ ποτὲ δὲν ξεχνᾷ τὸ κάθετί πού γίνηκε, ὅσος καιρὸς κι' ἂν περάσῃ. Ἄλλὰ κι' ὅταν γίνεται κάποια κακὴ πράξις, καὶ προτοῦ νὰ γίνῃ, μὰ κι' ἀφοῦ γίνῃ, στέκεται σφοδρὸς κατήγορός μας· καὶ μάλιστα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πράξις. Γιατὶ τὴν ὥρα πού κάνομε τὴν ἁμαρτία, δὲν τὴν αἰσθανόμαστε τόσο πολὺ, ἔπειδὴ εἴμαστε σὰν μεθυσμένοι ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι. Ὅταν ὅμως τὴν πραγματοποιήσωμε καὶ πάρῃ τέλος, καὶ τότε, κυρίως, πού ἔχει πλέον περάσει καὶ σβύσει κάθε μας εὐχαρίστησι, κρυφογλυστρᾷ μέσα μας τὸ πικρὸ τῆς μετανοίας κεντρί. Γίνεται δηλαδὴ ὅλως διόλου τὸ ἀντίθετον ἀπὸ αὐτὸ πού γίνεται στὶς ἐπίτοκες γυναῖκες.



Γιατὶ ἐκεῖνες, πρὶν μὲν τῆς γέννας, ἔχουνε μεγάλους κι' ἀβάσταχτους πόνους καὶ φοβερὲς ὠδίνες, πού τὶς θερίζουν σὰν σφάχτες. Ὅστερα ὅμως ἀπὸ τὴν γέννα ἔχουνε ξεκούρασι, γιὰ τὴν μαζὶ μὲ τὸ παιδί πού βγαίνει φεύγουσε καὶ οἱ πόνοι. Ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ἄλλὰ ὅσο καιρὸ μὲν κλώθουμε μέσα μας καὶ μηχανευόμαστε τοὺς ἀχρεῖους μας στοχασμούς, εὐχαριστοῦ-

μαστε κι' ἔχομε χαρά. "Όταν ὅμως γεννοβολήσωμε τὸ κακὸ μας παιδί, τὴν ἁμαρτία δηλαδή, τότε βλέποντας τὴν ἔκτρωματική του ὄψη, λυπούμαστε· καὶ μᾶς θερίζουν χειρότεροι πόνοι κι' ἀπὸ τὶς γυναῖκες ποὺ γεννοῦν.

Γι' αὐτό, σᾶς παρακαλῶ, νὰ μὴ βάζετε μέσα σας, ποτέ σας, παράνομη κι' αἰσχρὴν ἐπιθυμία. "Αν τύχη ὅμως καὶ σᾶς γεννηθῆ κάποια, νὰ πνίγετε ἀμέσως τὸ σπέρμα τῆς στὰ βάθη σας. Κι' ἂν τυχὸν συμβῆ νὰ δείξωμε σ' αὐτὸ ἀμέλεια, καὶ ἡ ἁμαρτία ξεπεταχθῆ καὶ μπῆ σ' ἐνέργεια καὶ πράξη, τότε νὰ τὴν ἐξοντώνωμε καὶ πάλι, μὲ τὴν ἐξομολόγησι καὶ μὲ τὰ δάκρυα καὶ μὲ τὴν αὐτοκατάκρισίν μας. Γιατὶ τίποτε δὲν εἶναι τόσο ὀλέθριο γιὰ τὴν ἁμαρτία, ὅσον ἡ καταγγελία τῆς καὶ ἡ κατάκρισίν τῆς, συντροφευμένη μὲ τὴν μετάνοια καὶ μὲ τὰ δάκρυα.

Καταδίκασες, ἀδελφέ μου, τὴν ἁμαρτία σου; "Εβγαλες ἀπὸ πάνω σου τὸ βᾶρος τῆς! Καὶ ποιὸς τὰ λείει αὐτά; Ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ κριτὴς σου. «Λέγε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῆς» (Ἦσ. γυ' 26).

Γιατί, πές μου, γιὰ ποιὸ λόγο ντρέπεσαι καὶ κοκκινίζεις γιὰ νὰ εἰπῆς τὶς ἁμαρτίες σου; Μήπως τὶς λές σὲ κάποιον ἄλλο, ποὺ τυχὸν θὰ σὲ κατηγορήσῃ; Μήπως τὶς ὁμολογᾷς σὲ κάποιον σύνδουλό σου, ποὺ θὰ σὲ διασύρῃ; Στὸν Κύριό σου, στὸν προστάτη σου, στὸν φιλόανθρωπο γιατρό σου δείχνεις τὴν πληγὴ σου!



Μήπως, κι' ἂν δὲν τὴν ἐξομολογηθῆς ἐσύ, ἐκεῖνος δὲν τὴν ξέρει, ἀφοῦ τὴν ἤξερε καὶ προτοῦ νὰ γίνῃ; Γιὰ ποιὸ λοιπὸν λόγο δὲν τὴν ἐξαγορεύεσαι; Μήπως γίνεται ἀπὸ τὴν καταγγελία σου βαρύτερη; Τὸ ἀντίθετο· γίνεται ἐλαφρότερη καὶ ἡμερώτερη. Καὶ γι' αὐτὸ θέλει ὁ Θεὸς νὰ τὴν φανερώσῃς· ὄχι γιὰ νὰ σὲ τιμωρήσῃ, ἀλλὰ γιὰ νὰ μάθῃς ἐσύ, πόσο μεγάλο εἶναι τὸ χρέος ποὺ σοῦ χαρίζει. Καὶ θέλει νὰ αἰσθανθῆς τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ποὺ σοῦ κάνει, γιὰ νὰ τὸν εὐγνωμονῆς πάντα, καὶ γιὰ νὰ γίνῃς δυσκολώτερος γιὰ τὴν ἁμαρτία, καὶ προθυμότερος γιὰ τὴν ἀρετή.



"Αν δὲν ἐξαγορευθῆς κι' ἂν δὲν ὁμολογήσῃς τὴν μεγάλη σου ὀφειλή, δὲν ἔχεις συναίσθησι τῆς μεγάλης εὐεργεσίας ποὺ σοῦ γίνηκεν. Δὲν σὲ βιάζω—λέει—νὰ παρουσιασθῆς στὴ μέση τοῦ θεάτρου καὶ νὰ σὲ τριγυρίσουνε πολλοὶ μάρτυρες. Σὲ μένα μονάχα καὶ ὅλως διόλου ἰδιαιτέρως θέλω νὰ ἐξομολογηθῆς τὴν



ἀμαρτία σου, γιὰ νὰ σοῦ γιατρέψω τὴν πληγὴ σου· καὶ γιὰ νὰ σ' ἀπαλλάξω ἀπὸ τοὺς πόνους σου. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἔβαλε μέσα μας τὴν συνείδηση, φιλοστοργότερη κι' ἀπὸ πατέρα. Γιατὶ ἓνας πατέρας, ἀφοῦ μιὰ καὶ δυὸ καὶ τρεῖς, ἢ καὶ δέκα φορές μαλλῶση τὸ παιδί του, ὅταν τὸ ἰδῆ πὼς μένει ἀδιόρθωτο, τότε τὸ διώχνει ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τὸ ἀποκηρύττει ἀκόμη. Δὲν κάνει ὅμως τὸ ἴδιο καὶ ἡ συνείδησή μας. Ἀλλὰ κι' ἂν μιὰ, καὶ δυὸ, καὶ τρεῖς, καὶ χίλιες φορές μᾶς εἰπῆ κάτι, καὶ σὺ τὸ παρακούσης, θὰ τὸ ξαναπῆ· καὶ δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ ἡσυχους, ὡς τὴν ὑστερη πνοή μας. Καὶ στὸ σπίτι, καὶ στοὺς δρόμους καὶ στὸ τραπέζι μας, καὶ στὴν ἀγορά, καὶ στὰ σταυροδρόμια· καὶ συχνὰ καὶ σ' αὐτὰ τὰ ὄνειρά μας, μᾶς φανερώνει μὲ ὑπνοφαντασίες τὶς εἰκόνας τῶν λαθῶν μας...

Καὶ βλέπε τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔκαμεν ἀσταμάτητο τὸν ἔλεγχο τῆς συνείδησής μας· (γιατὶ εἶναι φυσικό, πὼς δὲν θὰ τὴν βαστούσαμε μιὰ τέτοια ἀδιάκοπη κατηγορία). Μὰ οὔτε καὶ τὸν ἔκαμε πάλι τόσο ἀδύναμο, ὥστε ν' ἀποκάμῃ ὑστερα ἀπὸ τὴν πρώτη καὶ δεύτερη παραίνεση. Γιατὶ, ἂν ἐπρόκειτο νὰ μᾶς ἐρεθίζῃ κάθε μέρα καὶ κάθε στιγμή, θὰ μᾶς ἐπνιγεν ἡ στενοχώρια. Ἄν δὲ πάλιν, ἀφοῦ μᾶς ἐρεθίζε μιὰ ἢ δυὸ φορές θάπαυεν ὁ ἔλεγχος τῆς συνείδησής μας, δὲν θάχαμε κι' ἀπ' αὐτὸ μεγάλη ὠφέλεια. Γιὰ τοῦτο, τὸν ἔκαμε μὲν ἀσταμάτητο, ὄχι ὅμως καὶ χωρὶς διακοπὲς ἐν τῷ μεταξύ. Ἀσταμάτητο μὲν γιὰ νὰ μὴ καταντοῦμε σ' ἀναμελιὰ καὶ σὲ ξεστοχασιά, ἀλλὰ νάμαστε πάντα μας, μὲ τὸ νὰ μᾶς κεντᾶ διαρκῶς, προσεκτικοί. Κι' ὄχι πάλιν χωρὶς διακοπὲς κι' ἀπανωτό, γιὰ νὰ μὴν ἐξαντλούμαστε· ἀλλὰ νὰ πέρνωμε ἐν τῷ μεταξύ κάποιαν ἀνάσα καὶ κάποια ξεκούραση. Γιατὶ ὅπως εἶναι καταστροφικό, τὸ ν' ἀδιαφοροῦμε ὅλως διόλου γιὰ τὰ λάθη μας, καὶ γιὰ τ' ἀμαρτήματά μας—κι' ἓνα τέτοιο πρᾶγμα μᾶς καταντᾶ στὴν ἔσχατην ἀναισθησία καὶ πώρωση—ἔτσι καὶ τὸ νὰ ὑποφέρωμε διαρκῶς καὶ πέρα ἀπὸ κάθε λογικὸ μέτρο, εἶναι ἐξίσου βλαβερό.



Γιατὶ ἡ ὑπερβολικὴ στενοχώρια θὰ μπορούσε νὰ μᾶς παραλογιάσῃ, καὶ ν' ἀφανίσῃ τὴν ψυχὴ μας, καὶ νὰ τὴν ἀχρηστέψῃ γιὰ κάθε καλὸ. Γι' αὐτὸ καὶ μᾶς ἔπλασεν ἔτσι, ὥστε ὁ ἔλεγχος τῆς συνείδησής μας νὰ μᾶς γίνεται μὲ κάποια διαλείμματα· ἐπειδὴ εἶναι πολὺ σκληρὸς καὶ πληγώνει βαθύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη πληγὴ. Γιατὶ ξυπνᾶ μέσα μας σφοδρὸς, ὄχι μονάχα ὅταν ξεπέφτωμε οἱ ἴδιοι στὴν ἀμαρτία. Ἀλλὰ κι' ὅταν ἄλλοι κάνουν τὰ ἴδια λάθη μ' ἐμᾶς, μᾶς κατηγορεῖ μὲ πολλὴ ζωηρό-

τητα. Γιατί ὁ κλέφτης αἰσθάνεται πὼς μαστιγώνεται ὄχι μονάχα ὅταν ὁ ἴδιος κατηγοριέται, μὰ κι' ὅταν ἀκούη νὰ κατηγοροῦνται κι' ἄλλοι, πού τόλμησαν νὰ κάμουν κι' αὐτοὶ τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Καὶ στὶς κατηγορίες αὐτὲς πού γίνονται γι' ἄλλους ξαναθυμοῦνται καὶ τὶς δικές των παρεκτροπές· κι' ἄλλος μὲν εἶναι αὐτὸς πού κατηγοριέται, βαρύνεται ὅμως τὸ ἴδιο κι' ἐκεῖνος πού δὲν γίνεται κανεὶς λόγος γι' αὐτόν, ὅταν ἔχη κάμει τὶς ἴδιες βρωμιές.



Τὸ ἴδιο βέβαια συμβαίνει κι' ὡς πρὸς τὰ σπουδαῖα κι' εὐγενικά κατορθώματα. Κι' ἐνῶ ἄλλοι ἐγκωμιάζονται καὶ στεφανώνονται, εὐχαριστοῦνται καὶ χαίρονται κι' αὐτοὶ πού ἔχουν κάμει τὰ ἴδια κατορθώματα. Γιατί, μ' ὅλο τους τό δίκηο, λογιάζουνε τὸν ἔπαινο σὰν κοινό. Τί λοιπὸν ἀθλιώτερο μπορεῖ νὰ ὑπάρξη ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλό, πού κατηγοριέται καὶ πνίγεται κι' αὐτὸς μαζί τους; Καὶ τί εἶναι μακαριώτερο ἀπὸ τὸν ἐνάρετο ἄνθρωπο, πού αἰσθάνεται κι' αὐτὸς ἀγαλλίαση καὶ χαρά, ὅταν ἄλλοι ἐπαινοῦνται, βρίσκοντας πὼς τὰ ἐγκώμια πρὸς αὐτοὺς ἀφοροῦνε καὶ τὸν ἑαυτό του;

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ· αὐτὰ εἶναι τὰ σημάδια τῆς μεγάλης του Προνοίας· σὰν κάποια τρισάγια ἄγκυρα μᾶς εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδησῆς μας, ἄγκυρα πού δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ βυθιστοῦμε τελειωτικὰ στοὺς σκοτεινοὺς βυθοὺς τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς μας. Γιατί ὄχι μονάχα τὴν στιγμή ἐκείνη πού τὸ κάνομε τὸ κακό, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ, πάρα πολλὰ, χρόνια, ξέρει νὰ μᾶς τὸ ξαναθυμίζη.

(Ἀπὸ τὸν τέταρτο λόγο πρὸς τὸν πλούσιο καὶ τὸ Λάζαρο. Μigne A, σελ. 1012).

Ἀπόδοση Θ.Σ.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Νικοπόλεως

## ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΗΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου  
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεζαν)  
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

## ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

«Ένα μικρό βιβλίο μούδωσε κείνος ὁ Παπᾶς. Ἄς εἶναι εὐλογημένος...».

Θῦμα τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κατοικικῆς καταιγίδος, πού δὲν πέθανε ὅμως τελικὰ ψυχικὰ, γιατί τὸν κέρδισε ὁ Χριστός, με τοὺς πολλοὺς τρόπους πού χρησιμοποιεῖ ἐν τῇ πανσοφίᾳ καὶ ἀγάπῃ του, γιὰ νὰ λυτρώνη ψυχές. Τὸν βρῆκε ἡ χάρις καὶ ἄνοιξε τὴν καρδιά του καὶ τὴν πῆρε καὶ σώθηκε. Μὲ πόση ζωντάνια ἐκθέτει τὸ δράμα τῆς πολυτάραχης ζωῆς του καὶ μὲ κάποια μάλιστα ποιητικότητα. Εἶναι πολὺ συναρπαστικὴ ἡ ἱστορία του. Δὲν μπορεῖ παρά νὰ συγκινήσῃ κάθε ψυχὴ πού θὰ τὴν διαβάσῃ προσεκτικὰ καὶ ὅταν μάλιστα ἐζῆσε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πού ἄλλος πολὺ, ἄλλος ὀλίγο δοκιμαστήκαμε στὴ γνησιότητα τῆς πίστεως καὶ στὴ δύναμη τῆς ἀντοχῆς στὴν ἀντιμετώπισι τῶν δεινοπαθημάτων πού ἐπληξάν τὴν χώρα μας, ὁ βάρβαρος κατακτητῆς καὶ ὁ σίφωνας τοῦ ἀθέου ὕλισμοῦ, πού παρέσυρε καὶ πολλὰς ψυχὰς στὴν ἀπώλεια.

Καὶ αὐτὸ πού ἐκθέτει—πραγματικὸ γεγονός—εἶναι ἡ τραγὴ ἀπόδειξις τοῦ θαύματος τῆς ἀφυπνίσεως καὶ ἀναγεννήσεως πού ἐπηρεολούθησε, γιατί ὁ ἐν λόγῳ βαρυποινίτης μὲ τὸ φωτισμὸ τῆς θείας χάριτος καὶ τὸν Ἄγιογραφικὸν καταρτισμὸν του, θέλησε νὰ πάρῃ καὶ θέσι μῖας ἐπίσημης δημοσίας ὁμολογίας τῆς πίστεως του δι' ὅσων κατωτέρω γράφει. Καὶ κατόπιν μάλιστα ἐπίμονης παρακλήσεώς του, γιατί διεκαίετο ἀπὸ ἔνθεον ζῆλο νὰ διδάξῃ τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, γιὰ ν' ἀκούσουν οἱ πλανημένοι, τοῦ ἰκανοποίησα τὸν πόθο αὐτό. Ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀγάπῃ, πού τώρα πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ του, ἔρχεται μέσα στοὺς ἄλλοτε συντρόφους καὶ ὁμοιοπαθεῖς του νὰ διακηρύξῃ τίς χριστιανικὰς ἀλήθειαι καὶ νὰ λάμψῃ τὸ φῶς καὶ ἐκεῖ ὅπου τὸ σκοτάδι τῆς θεωρίας τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ εἶχε διαφθείρει καὶ παρασύρει καὶ στὰ εἰδεχθέστερα τῶν ἐγκλημάτων τὰ θύματά του.

Δὲν λησμονῶ, καὶ εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ καὶ γι' αὐτό, ὅταν ἔβλεπα τὸ κρατούμενο αὐτὸ νὰ ἔχῃ πάρει τὴν εὐλογημένην θέσιν μέσα στὸν ὄμιλον (ἔσαν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τῶν φυλακῶν ἀνὰ τὸ Κράτος) μὲ ἓνα ἱλαρὸ πρόσωπο, κι' ὅλο γλυκύτητα στὶς ἐκφράσεις του καὶ μὲ μιὰ ὀλοκάθαρη σκέψιν καὶ ἀπλότητα, νὰ μιλῇ ἀπὸ τὸ περίσσειμα τῆς ἀναγεννημένης του τώρα καρδίας «ἐξάγων καινὰ καὶ παλαιὰ». Μιλοῦσε ἡ καρδιά του πού εἶχε σκληρὰ δοκιμάσει τὸν πόνο καὶ τώρα μὲ συντριβὴ καὶ εἰλικρινῆ μετάνοια γιὰ τὸ βεβαρυμένο του παρελθόν, ἀπευθύνεται περισσότερο στοὺς ἄλλοτε ὁμόφρονάς του,

καλώντας τους με πόνο και δάκρυα να δοθούν κι αυτοί στο Χριστό, τὸ Σωτήρα. Καὶ ἐξωγραφίζετο ἡ χαρὰ στὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴν ἱκανοποίησι πού ἠσθάνετο ὅσο ἔβλεπε νὰ τὸν ἀκούουν καὶ νὰ τὸν προσέχουν καὶ νὰ πραγματοποιηθῆται τὸ Γραφικὸ πού ἀναφέρεται στὴ ζωὴ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας «Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἠύξανε καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν σφόδρα» (Πράξ. 5' 7).

Χωρὶς φανατισμὸν καὶ μόνον χάριν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τῆς σωτηρίας τῶν πλανημένων ἀδελφῶν, πῆρε τὴν πένα του νὰ χαράξῃ καὶ τίς κατωτέρω γραμμὲς με ρεαλιστικότητα, ἀναφερόμενος στὰ τότε γεγονότα, με τίς δύο φάσεις τῆς ζωῆς του, τὴ δραματικὴ καὶ ταραχμένη, πού τὴ διεδέχθη ἡ εἰρηνικὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ τῆς ἀναγεννήσεως. Καὶ εἶναι αὐτὴ μία χρυσὴ σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, πού φωτίζει με τὴν ἀκτινοβολία της καὶ θερμαίνει με τὴν ἀγάπη της, ὅπως καὶ τόσαι ἄλλαι σελίδες τῶν πολλῶν μαρτυριῶν, πού ἔγραψαν με τὸν πειραματισμὸ τους, ὅσοι, φωτισθέντες με τὸ «πλειότερον φῶς τῆς Γραφῆς», ἀφυπνίσθησαν. Καὶ εἶναι ὅλαι αὐταὶ μία ἐπίσημη διαπίστωσις τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου πού κάνει θαύματα, ὅπως τόσον πανηγυρικὰ τὸ διακηρύσσουν οἱ αἰῶνες με τίς ἀνά τὸν κόσμον νεκραναστάσεις καὶ ἐκπολιτισμοὺς ἀγρίων λαῶν καὶ κανιβάλων. Γιατὶ κάθε ἄνθρωπος πού πιστεύει στὸ Θεὸ καὶ θὰ βρεθῆ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγιαστικῆς χάριτος καὶ τῆς φωτιστικῆς καὶ ἀνακαινιστικῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου, μεταμορφώνεται καὶ γίνεται ὁ «ἐν Χριστῷ καινούργιος». Ἐνῶ ἀντίθετα συμβαίνει στὸν ἄθεο ὕλισμό, εἴτε τὸν θεωρητικόν, πού ἔχει βᾶσι τὸν ἱστορικὸ ὕλισμό, εἴτε τὸν πρακτικόν, καθὼς τὸν ζοῦν ὅσοι δὲν ἀρνοῦνται μὲν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἡ ζωὴ των, ὕλιστικὴ καὶ σκανδαλώδης πού κακουργεῖ με τὸν τρόπο της καὶ προκαλεῖ τοὺς ἀδυνάτους, μαρτυρεῖ ὅτι δὲν πιστεύουν στὸν Θεό. «Ἐνθα δὲ Θεὸς τιμᾶται, λέγει ὁ Χρυσόστομος, οὐκ ἔσται πονηρόν, ἔνθα δὲ Θεὸς οὐ τιμᾶται πᾶν πονηρόν καὶ φαῦλον». Καὶ πράγματι ὁ ἄνθρωπος σκοτισμένος ἀπὸ τίς ὕλιστικὲς πλάνες καὶ διεφθαρμένος ἀπὸ τὴν ὕλιστικὴν ζωὴν, ὑπὸ τὴν ὄρμην τῶν παθῶν, τοῦ μίσους, τῆς μέθης, τοῦ θυμοῦ, μπορεῖ νὰ διαπράξῃ καὶ ἔγκλημα γιατί «ἀνὴρ θυμώδης παρασκευάζει μάχας» (Παροιμ. 15' 18). Διότι τί ἄλλο εἶναι τὸ πάθος, κάθε κακὸ πάθος, παρὰ φωτιά πού τρώγει τὰ σωθικὰ τοῦ ἀνθρώπου, λυμαίνεται τὸ σῶμα καὶ διαφθείρει τὴν ψυχὴ. Ἐνῶ δὲ εἶναι αὐτὸς δυστυχῆς, ἀποβαίνει φοβερός καὶ τρομερός διὰ τὸν ἄλλον, καθὼς λέγει ὁ π. Χρυσόστομος, ὅτι αἰσθάνεται ἡδονὴν στὴν ἐκδήλωσι τῆς ἄρρωστης ψυχικῆς του καταστάσεως «ἡδονὴ τις ἐστὶν ἡ τοῦ θυμοῦ πύρωσις καὶ ἡδονῆς χαλεπώτερον τυρανεῖ τὴν ψυχὴν, πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑγιῆ κατάστασιν ἄνω καὶ κάτω ταραττουσαν».

Ὁ ἐδῶ κρατούμενος, καθὼς ἱστορεῖ, διεξήγαγε μίαν μάχην κατὰ τοῦ «δαίμονος τῆς ὕλης» Εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἐθριάμβευσε. Ἀντιμετώπισε καὶ αὐτὸς τοὺς «Φιλισταίους του», γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ Γραφή, ἀναφερομένη εἰς τὸν κατ' αὐτῶν ἀγῶνα λέγει ὅτι «Κατέβαιναν ὅλοι οἱ Ἰσραηλιῖτες (οἱ Θεολάτραι) στοὺς Φιλισταίους (τοὺς εἰδωλόατρεις), γιὰ ν' ἀκονίσουν ὁ καθένας τὸ ὑνίο του, καὶ τὴ δικέλλα του καὶ τὴν ἀξίνη του, καὶ τὸ σκεπάρνι του» (Α. Σαμ. (Βασ.) γ' 20). Ἐνας σχολιαστὴς τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἀναφερόμενος στὴ δραστηριότητα τῶν χριστιανῶν ποὺ πρέπει ν' ἀναπτύξωμεν γράφει: «...χρειαζόμεθα γρήγορη ἀντίληψι, εὐγένεια, ἐνεργητικότητα, ταχύτητα μὲ μιὰ λέξι ἀπόλυτη προσαρμογὴ στὸ ἔργο τοῦ Κυρίου... Ἄς προσέξουμε ν' ἀκονίσουμε τὸ ζῆλό μας σήμερα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος... Κυττάξτε τοὺς θρησκους εἰδωλόατρεις· τί βασανιστήρια ὑπομένουν στὴν ὑπηρεσία τῶν εἰδώλων τους! Αὐτοὶ μόνον θὰ δείχνουν ὑπομονὴ καὶ αὐτοθυσία;..... Οἱ δαίμονες εἶναι ἐνωμένοι σὰν ἓνας ἄνθρωπος στὴν ἀτιμὴ ἀνταρσία τους κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ πιστεύοντες στὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἴμεθα διηρημένοι στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ μας καὶ δὲν ἐργαζόμεθα σχεδὸν ποτὲ ὁμόφωνα. Εἶθε νὰ πέραναμε μάθημα ἀπὸ τὴν καταχθόνια ἐπιμέλεια τοῦ Σατανᾶ καὶ νὰ βγαίναμε σὰν καλοὶ Σαματεῖτες φέρνοντες εὐλογία στοὺς ἀνθρώπους». (C. H. Spurgeon).

Εἶναι δραματικὴ ἡ κατάστασις τῆς κοινωνίας μας ἀπὸ τὴ διάβρωσι ἀπὸ τὸν πρακτικὸν ὕλισμὸ καὶ ἐν τινι μέτρῳ καὶ ἀπὸ τὸν θεωρητικόν. Καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ φθορὰ ἐπηρεάζει δυστυχῶς καὶ τοὺς χριστιανούς μας, ποὺ καλούμεθα κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου νὰ εἴμεθα τὸ «φῶς τοῦ κόσμου» μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἁγίου βίου, καὶ τὸ «ἅλας τῆς γῆς», προφυλάσσοντες τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν σήψιν. Μὲ τὸ «πλειότερο φῶς» τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἔμπρακτον χριστιανικὴν ἀγάπην καλούμεθα νὰ ἐργασθῶμεν ὅλοι νὰ ἀνασύρωμεν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς πλάνης καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως τὰ θύματα τῆς ἀμαρτίας, συντασσόμενοι στὸν «καλὸν ἀγῶνα» αὐτὸν μὲ τὴν ὑγίαν παράταξιν τῆς κοινωνίας μας, ὡς ζῶσα Ἐκκλησία, ποὺ ἔχει ὡς βίωμά της τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω, ἐπειδὴ στὴ μαρτυρία του ὁ κρατούμενος κάνει πολὺ λόγον περὶ «παπᾶ», ἀξίζει ἰδιαίτερος νὰ ὑπογραμμισθῇ ἐκεῖνο ποὺ ἀναφέρεται ἐδῶ ὡς ἀφορμὴ μετανοίας καὶ σωτηρίας μιᾶς χαμένης ψυχῆς. Μία συνάντησις ἔγινε μὲ τὸ «Παπᾶ». Δὲν ἔδωσε σημασίαν σ' αὐτὸ ἢ μᾶλλον τὸν δυσηρέστησε. Μὰ ὁ παπᾶς ξανᾶρθε. Ἐκαμε καὶ τὸ κήρυμά του. Καὶ πάλιν «ἄν καὶ κάτι κινήθηκε μέσα του», ὡς λέγει, δὲν ἤτο ἀρκετὸ αὐτό. Ἐπρεπε καὶ κάτι ἄλλο νὰ γίνη. Τὸ λέγει ὁ ἴδιος.

«Ένα μικρό βιβλίο μούδωσε κείνος ὁ παπᾶς. Τὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἄς εἶναι εὐλογημένος». Καὶ συνεχίζει γιὰ τὸ λυτρωμὸ τῆς ψυχῆς του καὶ γιὰ νὰ ἀναφωνήσῃ καὶ γιὰ τὸ Λυτρωτὴ του. «Σὲ τοῦτο τὸ μικρὸ βιβλίο σὲ βρῆκα Κύριε». Ἐκεῖνο ποῦ οὔτε μιὰ ἀπλῆ ἐπίσκεψις τοῦ ἱερέως δὲν θ' ἀπέδιδε, οὔτε τὸ κήρυγμά του δὲν ἐπέτυχε, τὸ κατώρθωσε τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ τὸ μικρὸ βιβλίο, ἀλλὰ τόσο μεγάλο γιὰ νὰ μεγαλοουργῇ καὶ νὰ κἀνῃ θαύματα, ἡ Καινὴ Διαθήκη. Τοῦ δόθηκε, τὴν πῆρε γιὰ νὰ ἐργασθῇ ὁ Θεὸς γιὰ τὴ συνέχαια. Γιὰ νὰ γίνῃ κάτι παρόμοιο ποῦ ἔκανε ὁ Θεὸς στὸν εὐνοῦχο Κανδάκη, ποῦ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἐπιστράτευσε ὀλόκληρο ἐπιτελεῖο γιὰ τὸ φωτισμὸ του, τὸν Ἄγγελο πρῶτα, τὸ Φίλιππο δεύτερον, τὸ «Πεῦμα» ἐν συνεχείᾳ (ἴδε Πράξ. ἡ' 26-40)· καὶ ὅλα αὐτὰ ἐγίναν μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ ἐκράτει στὰ χέρια του καὶ διάβαζε ὁ φωτισθεὶς εὐνοῦχος τὴ Γραφή. Ἴδου θὰ ἔλεγα τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς νίκης. Μία Γραφή, μία Καινὴ Διαθήκη στὰ χέρια ὅλου τοῦ χριστευωνύμου πληρώματος καὶ στὴ γλῶσσα τῆ σημερινῆ ποῦ καταλαβαίνει, καὶ τὰ πάρα πέρα ἔχει ὁ Θεός, ποῦ εἶναι «ὁ αὐξάνων», ἐνῶ ἡμεῖς δίδοντες μιὰ Γραφὴ γινόμεθα «οἱ σπείροντες», καὶ μάλιστα ἀφθόνως, ἐκεῖ ὅπου στὴ διάδοσι τοῦ προφορικῶς λόγου τοῦ Θεοῦ εἶτε ἀπρακτοῦμεν, εἶτε ἀνεπαρκοῦμεν καὶ ὑποσιτίζομεν τρέφοντες μὲ ψυχία.

Τὶ μπορεῖ νὰ κάμῃ ἓνας «παπᾶς» μὲ μιὰ δωρεὰ Καινῆς Διαθήκης καὶ μὲ τὸ «πλειότερον φῶς τῆς». Ἐνα, δύο ἢ καὶ περισσότερα κηρύγματα ἀσφαλῶς θὰ ὠφελήσουν, ἀλλὰ δὲν ξεύρω κατὰ πόσον ὁ διδασκὴς θὰ φωτισθῇ τόσο ὥστε νὰ πειραματισθῇ τὴν πνευματικὴ ἀναγέννησι, καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὸ ψυχικὸ παλμὸ τόσο ζωηρό, ὥστε ν' ἀναφωνήσῃ μὲ τὴ καρδιά του αὐτὸ ποῦ, σὰν κατακλιεῖδα τῆς μαρτυρίας του, ὁμολογεῖ ὁ ἐδῶ ἐλεημένος ἀπὸ τὸν Κύριον κρατούμενος. «Δὲν ἐπαισχύνομαι τὸ Εὐαγγέλιον...», ὅταν γράφει «ὑποβάλλω τὴν παράκλησιν ὅμως εἰς τὴν τυχὸν δημοσίευσιν τῆς παρουσίας ὁμολογίας μου (ἢ ὁποῖα ἐγράφη εἰς λογοτεχνικὸν μοτίβο), τὸ ὀνοματεπώνυμόν μου ὅχι μόνον ν' ἀναφέρεται, ἀλλ' ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἢ δημοσιότης αὐτῆ νὰ λάβῃ εὐρύτατον χαρακτῆρα, διότι «δὲν ἐπαισχύνομαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ εἶναι δύναμις Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν εἰς πάντα τὸν πιστευόντα». (Ρωμ. α' 16) «Αὐτὸ εἶναι μιὰ εἰλικρινὴς ὁμολογία πιστοῦ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «Πᾶς ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοί...» (Ματθ. ι' 32).

Ὁ Κύριος ἄς τὸν εὐλογῇ μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ τώρα ποῦ ζῆ ἐλεύθερος καὶ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἄλλων.

Ἀρχιμανδρίτης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ**  
**ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ**  
**“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,**

**‘Η πλάνη προέρχεται από την ἀμέλεια.**

Γιατί νὰ πλανηθῆ ὁ ἄνθρωπος; γιατί νὰ νικηθῆ στὴν πρῶ-  
τη δοκιμασία τοῦ ἠθικοῦ του αὐτεξουσίου; Μήπως δὲν ἦτανε  
ἄρκετὰ δυνατός, γιὰ ν’ ἀντισταθῆ καὶ γιὰ νὰ βαστάξῃ στὴ  
δοκιμασία του; Ὅχι! Γιατί ὁ Θεὸς ποτέ δὲν ἐπιτρέπει νὰ δοκι-  
μασθῆ ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὴν δύναμή του καὶ τὴν ἀντοχή του.  
‘Η δικαιοσύνη του δὲν ἐπιτρέπει μιὰ τέτοια δοκιμασία. ‘Η δο-  
κιμασία του ἦτανε ἀνάλογη πρὸς τὴν δύναμη τῆς ἀντίστασής  
του.

Ἄλλὰ τότε, γιατί νικήθηκε; Ὁ λόγος τῆς ἥττάς του βρί-  
σκεται μέσα στὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο· ἐπειδὴ εἶχε μὲν τὴ δύναμη  
ν’ ἀντισταθῆ, δὲν ἐχρησιμοποίησεν ὅμως τὴ δύναμή του αὐτήν.  
Ποιὰ στάθηκεν ὅμως ἡ ἀφορμὴ τῆς παράλειψης αὐτῆς; Ἄπαν-  
τοῦμε ἡ ἀμέλεια.

Ναί, ἡ ἀμέλεια πρὸς τὸ καθῆκον. Χρέος τοῦ ἀνθρώπου ἦτα-  
νε ν’ ἀνυψώνεται πρὸς τὸν Θεὸ κι’ ὁ νοῦς του μονάχα στὸ Θεὸ  
ν’ ἀφοσιώνεται κι’ ὄχι νὰ ζητῆ τὴν εὐχαρίστησή του στὴν  
ἀπόλαυση τῶν δημιουργημάτων. ‘Η προσήλωσή του στὰ  
γῆινα εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀμέλεια τοῦ χρέους του πρὸς  
τὸν Θεό. Μὲ τὴν ἀμέλεια ξεμάκρυνε πλέον ἀπὸ κοντά του, κι’  
ἔχασεν, ἔτσι, ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴ θεία δύναμη ποὺ τὸν  
ἐνίσχυε, κι’ ἔπεσε γι’ αὐτὸ στὴν ἁμαρτία. Ἄν δὲν εἶχεν ἀπομα-  
κρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ Ἀδάμ, ποτέ του δὲν θὰ νικῶντανε· γιατί  
θὰ τὸν δυνάμωνε ἡ θεία δύναμη.

Τὸ κύταγμα τοῦ ἀπαγορευμένου δένδρου καὶ ἡ προσοχή  
του σ’ αὐτό, ἦτανε μιὰ ἀπόδειξη τῆς προσήλωσής του στὴν  
ῤλη. Καὶ προσέχει κανεὶς τὴν ῤλη, ὅταν ἀποστρέφει τὰ μάτια  
του ἀπὸ τὸν Θεό. Τὸ ψάξιμο τῆς ὁμορφιάς τοῦ ἀπαγορευμένου  
δένδρου ἦτανε σημάδι τῶν γῆινων φρονημάτων του. Κι’ αὐτὸ  
τὴν ὥρα π’ ἄρχισε νὰ καλοβλέπη τὸ δένδρο ὁ Ἀδάμ, ἦτανε  
πλέον βέβαιη ἡ πτώση του. Ὁ Διάβολος ἐπρότρεψε στὴν  
παρανομία τὸν ἄνθρωπο, ὅταν τὸν εἶδε νὰ κάθεται πλέον κάτω  
ἀπὸ τὸν ἴσκιο τοῦ δένδρου καὶ νὰ λαχταρᾷ τοὺς καρπούς του.  
Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπρόσβλεπε πρὸς τὸ δένδρο, δὲν θὰ τὸν  
νικοῦσε ποτέ ὁ Διάβολος.

Τὸ κύταγμα τοῦ δένδρου ἔφερε τὴν πτώση του καὶ τὴν  
ἀποπλάνησή του· ὄχι ἡ ἠθικὴ του ἀδυναμία κι’ ἀτέλεια, ἀλλὰ

ἡ ἀμέλειά του νὰ κάνῃ τὸ καθήκον του, νὰ λατρεύῃ δηλαδὴ τὸν Θεὸ καὶ σ' αὐτὸν μονάχα ν' ἀποβλέπῃ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος παραγγέλλει συχνὰ στοὺς μαθητὲς του ν' ἀγρυπνοῦν καὶ νὰ προσεύχωνται «ἵνα μὴ εἰσέλθωσιν εἰς πειρασμόν». Γιατὶ ὅταν ἀγρυπνοῦμε καὶ προσευχώμαστε, ὁ λογισμὸς μας στρέφεται πρὸς τὸν Θεό· καὶ οἱ σαῖτιές τοῦ Διαβόλου δὲν μποροῦν νὰ προσβάλλουν τὸ μυαλό μας. Μποροῦν ὅμως νὰ μᾶς τραυματίσουν βαρειά, μόλις βροῦνε τὸ νοῦ μας καὶ τὴ στόχασή μας νᾶχουν σκορπίσει στὸν ὕλικὸ γύρω μας κόσμῳ.

Κι' ἀληθινὰ τότε μᾶς πειράζουν οἱ δαίμονες, ὅταν αἰσθανώμεθα τὴν ἐπίθεσή τους. Καὶ τὴν αἰσθανόμαστε ὅταν προσέχωμε σ' αὐτή. Κι' ὅταν μᾶς βλέπουν νὰ ὑποχωροῦμε. Γι' αὐτὸ καὶ εἶπεν ὁ Κύριος, «ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν», δηλαδὴ νὰ μὴ δεχθοῦμε τὶς προσβολές τους. Γιατὶ βέβαια ὅσον καιρὸ τὶς ἀποκρούουμε, δὲν μπαίνομε σὲ πειρασμό. Μπήκε λοιπὸν σὲ πειρασμό κι' ὁ Ἀδάμ, ἐπειδὴ ἐδέχθηκε τὶς προσβολές τους. Πέφτομε λοιπὸν στὴ ἁμαρτία, ὅταν ἔχωμε κάποτε προδιάθεση, ποὺ γεννιέται ἀπὸ τὴν ἀμέλειά μας νὰ λατρεύωμε τὸν Θεό. Καὶ νά, τὶ γράφῃ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀμέλεια.

«Εἶναι παράλογο πρᾶγμα τὸ μὲν σπίτι μας νὰ μὴν ἀνεχώμαστε νὰ τὸ βλέπωμε τὰ βράδυα χωρὶς λυχνάρι καὶ χωρὶς φῶς, ν' ἀδιαφοροῦμε ὅμως βλέποντας τὴν ψυχὴ μας ἔρημη καὶ σκοτεινὴ. Κι' ἀπ' αὐτὸ προέρχονται οἱ περισσότερες ἁμαρτίες μας, ἐπειδὴ δὲν ἀνάβομε λυχνάρι γιὰ τὴν ψυχὴ μας. Αὕτὴ εἶναι ἡ ἀφορμὴ ποὺ καθημερινῶς πέφτομε σὲ λάθη. Ἀπ' αὐτὸ προέρχεται πὼς εἶναι ἄνω-κάτω ὁ λογισμὸς μας, ἐπειδὴ μόλις ἀκούσωμε κάποιον κήρυγμα, δὲν προλαβαίνομε νὰ πατήσωμε τὸ πόδι στὸ πρόθυρο τοῦ ναοῦ κι' ὅλα τὰ ξεχνοῦμε καὶ πετώντας τὸ λυχνάρι μας καὶ σβύνοντας τὸ φῶς του περπατοῦμε μέσα σὸ πηχτὸ σκοτάδι πλέον. Ἐὰν ἀνάβῃ πάντα μέσα στὸ νοῦ μας ὁ λύχνος καὶ ἄς στολίσωμε τὴν ψυχὴ μας περισσότερον ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Γιατὶ τὸ σπίτι θὰ μείνῃ ἐδῶ, τὴν ψυχὴ μας θὰ τὴν πάρωμε μαζί μας, ὅταν θὰ φύγωμε. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὴν περιποιούμαστε περισσότερο. Ὑπάρχουν ὅμως σήμερα πολλοί, ποὺ τὰ σπῆτια τους τὰ στολιζοῦν μὲ χρυσᾶ ταβάνια καὶ μὲ διάφορα ψηφιδωτὰ καὶ μὲ ζωγραφισμένα λουλούδια καὶ μὲ μαρμαροκόλῳνες καὶ μ' ἄλλα τέτοια πολλά. Τὸν νοῦ τους ὅμως τὸν παραβλέπουν καὶ τὸν ἀφήνουν παραμελημένο· καὶ σὰν τὸ πιὸ ἔρημικὸ χάνι, νᾶναι γεμάτος ἀπὸ λάσπες κι' ἀπὸ καπνοὺς κι' ἀπὸ λογιῆς λογιῆς ἀκαθαρσίες κι' ἀπὸ ἀραχνιές. Καὶ ἀφορμὴ ὅλων αὐτῶν εἶναι τὸ ὅτι δὲν καίει πάντα γιὰ ἐμᾶς τὸ λυχνάρι τοῦ κηρύγματος. Καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν παραμελοῦμε τ' ἀναγκαῖα καὶ τ'



ἀπαραίτητα καὶ καταγινόμαστε στ' ἀνάξια λόγου πράγματα. Κι' αὐτὰ τὰ λέω ὄχι μόνον γιὰ τοὺς πλοῦσιους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς φτωχοῦς».

Ἄπο δῶ λοιπὸν πηγάζει ἡ παράβαση τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἀπο ἐδῶ οἱ διάφορες ἀμαρτίες, ἀπο ἐδῶ τὸ ξεμάκρεμα ἀπο τὸν Θεό, ἀπο ἐδῶ τὸν ἀνθρωπο κι' ἀπο ἐδῶ κι' ὄλα τὰ δεινὰ ποὺ μᾶς καταθλίβουν καὶ ἡ μεγάλη μας δυστυχία.

### Ἡ μετάνοια.

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει γιὰ τὴν μετάνοια τὰ ἐξῆς: «Μετάνοια εἶναι, τὸ νὰ μὴν ξαναπέφτωμε στὰ ἴδια λάθη. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ τὰ ξανακάνει μοιάζει μὲ τὸ σκυλι ποὺ ξαναγυρίζει στὰ ξέρατά του. Πρέπει λοιπὸν, καὶ μὲ τὴ διάθεσή μας καὶ μὲ τὶς ἐνέργειές μας, νὰ ξεμακραινῶμε ἀπο τὰ ἐλαττώματά μας· κι' ὅταν ξεμακρύνῶμε, νὰ μεταχειριζώμαστε γιὰ τὶς πληγές μας φάρμακα ποὺ ν' ἀντιμάχωνται στὰ ἐλαττώματά μας αὐτά. Ἐκλεψες π.χ. κι' ἐφάνηκες πλεονέκτης; Ν' ἀπέχης ἄλλη φορὰ ἀπο τὴν κλεψιά κι' ἀπο τὴν ἀρπαγή, καὶ νὰ πολεμήσης, μὲ τὴν ἐλεημοσύνη, τὴν πληγὴ σου αὐτήν. Ἐπόρνευες; νὰ μὴν ξαναπέσης ἄλλη φορὰ στὴν πορνεία, καὶ νὰ τὴν καταπολεμήσης μὲ τὴν ἐγκράτεια καὶ μὲ τὴν ἀγνεΐα. Καὶ τὸ ἴδιο σὰν αὐτά, νὰ κάνῶμε καὶ γιὰ τὸ καθένα ἀπο τὰ ἐλαττώματά μας κι' ἀπο τὶς κακές μας συνήθειες. Κι' ἄλλοῦ λέει πάλιν «Εἶσαι γέρος καὶ φθάνεις πλέον στοῦ ἔσχατο τέλος σου καὶ στοῦ ξόδι σου; Νὰ μὴν νομίσης πὼς στὴν κατάστασή σου αὐτὴν ἔχεις χάσει πλέον τὴν εὐκαιρία νὰ μετανοιώσης, οὔτε καὶ ν' ἀπελπιστῆς γιὰ τὴν σωτηρία σου. Εἶσαι νέος; Μὴν ἐμπιστευθῆς στὰ νειάτα σου, κι' οὔτε νὰ νομίσης πὼς ἀκόμη ἔχεις πολὺν καιρὸν ἐμπρὸς σου γιὰ νὰ ζήσης· γιατί ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου μᾶς ἔρχεται σὰν κλέφτης στὴ νύκτα. Γι' αὐτὸ καὶ μᾶς δίνεται ἡ συμβουλή· «Μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέφαι πρὸς Κύριον, μηδὲ ἀναβάλλου ἡμέρας, μὴ ποτε, ὡς μέλλεις, ἐκτριβῆς». Μὴν περιμένης νὰ μετανοήσης, μήτε ν' ἀναβάλλης τὶς ἡμέρες, γιατί εἶναι φόβος, ἔτσι ποὺ ἀργεῖς, νὰ πᾶς χαμένος (Σειράχ). Ὁ γέρος ἄς θυμᾶται τὴν συμβουλή ἐκείνη· κι' ὁ νέος τὴν παραίνεση αὐτή.

Μὴν ξεγελιέσαι, πὼς εἶσαι ἐξασφαλισμένος, ὅτι εἶσαι πλοῦσιος, κι' ὅτι ἔχεις πάρα πολλὰ χρήματα, κι' ὅτι γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἔχεις καμμιά στενοχώρια. Ἄκουσε τί λέει ὁ θεῖος Παῦλος· «Ὅταν δὲ λέγωσιν· εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐπίσταται ὀλεθρος». Εὐκόλα ἀλλάζουν οἱ περιστάσεις καὶ τὰ πράγματα· «Οὐκ ἔσμεν κύριοι τῆς τελευτῆς· γενώμεθα κύριοι

τῆς ἀρετῆς». Δὲν εἶναι στὸ χέρι μας τὸ τέλος μας· ἄς κατακτήσωμε τὴν ἀρετή, λέει ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Καὶ προσθέτει ὁ ἴδιος, πὼς πολλοὶ εἶναι οἱ δρόμοι καὶ οἱ τρόποι τῆς μετάνοιας· εἶναι ἢ κατάκριση τῆς ἀμαρτίας, τὸ νὰ μὴ μνησικακοῦμε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας, τὸ νὰ συγκρατοῦμε τὸν θυμὸ μας, τὸ νὰ συγχωροῦμε τὶς ἀμαρτίες τῶν συνανθρώπων μας, ἢ θερμὴ καὶ σοβαρὴ προσευχή, ἢ ἐλεημοσύνη, ἢ ταπεινότητα. Ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυνένιος λέει· «Τέσσερα πράγματα ὑπάρχουνε, πού ἂν ἔχη ὁ ἄνθρωπος τὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, οὔτε νὰ μετανοήσῃ μπορεῖ, οὔτε καὶ δέχεται τὴν προσευχὴ τοῦ ὁ Θεός. Πρῶτον, ἂν ὑπερφηανεύεται. Δεύτερον, ἂν δὲν ἔχη ἀγάπην. Τρίτον, ἂν κατακρίνῃ αὐτὸν πού πέφτει σ' ἀμαρτία, καὶ τέταρτον, ἂν εἶναι μνησικάκος. Ἡ προσευχὴ τοῦ μνησικάκου, εἶναι σπόρος πού πέφτει ἐπάνω σὲ πέτρα. (Λόγ. θ' περὶ Τριάδος).

### Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους.

Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους εἶναι μέγιστη ἀρετὴ. Μαρτυρεῖ καλοπροαίρετη κι' εὐάγωγή ψυχὴ, φρόνημα γεμῆτο ἀπὸ ὑγεία, εὐσέβεια πρὸς τὰ θεῖα, εὐπρέπεια πρὸς τ' ἀνθρώπινα, εὐλάβεια στοὺς νόμους, γενναιοῦτητα ψυχῆς, ἀγαθότητα καρδιάς κι' ἀξιαγάπητον ἦθος. Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους μαθαίνει τὴν ψυχὴ νὰ εὐχαριστιέται στὸ ἀγαθὸ καὶ νὰ συχαίνεται τὸ κακό· τὴν μαθαίνει ἀκόμη καὶ νὰ θέλῃ καὶ νὰ πραγματοποιηῇ τὸ καλὸ καὶ τὸ τέλειο καὶ καθετὶ πού εἶναι εὐάρεστο στὸ Θεό· καὶ ν' ἀποκροῦν τὴν παρανομία, τὴν πονηρία καὶ τὸ καθετὶ πού εἶναι ἀνεπίτρεπτο κι' ἄδικο.

Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους ὁδηγεῖ, μὲ ἀσφάλεια, τὸν ἄνθρωπο νὰ βαδίζῃ τὸν ἴσιο δρόμο, πού ὁδηγεῖ στὴν εὐτυχία καὶ στὴν μακαριότητα. Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους ὁδηγεῖ στὴ δόξα, στὴν τιμὴ καὶ σὲ γεράματα τιμημένα καὶ δοξασμένα. Ἡ ὑποταγὴ στοὺς νόμους ἀναδείχνει γενναῖο καὶ ἀνδρεῖο τὸν νομοταγῆ, ἐπειδὴ τὸν διδάσκει νὰ σέβεται καὶ νὰ ὑπακούῃ στοὺς νόμους, καὶ νὰ πεθαίνῃ γιὰ τὴν πατρίδα. Ἡ ὑπακοὴ στοὺς νόμους κάνει αὐτὸν πού τοὺς σέβεται ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ ἐλεύθερο· ἐπειδὴ ἢ εὐλάβεια στοὺς νόμους δυναμώνει τὸ ἦθος του, τὸν κάνει τίμιο, δυναμώνει τὴν ψυχὴ του, καὶ τὸν νομοταγῆ τὸν κάνει χρηστὸν καὶ γενναιόψυχο πολίτη. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ παιδαγωγεῖ αὐτοὺς πού τοῦ ὑποτάσσονται στὴν εὐσέβεια, τοὺς διδάσκει τὴν θεογνωσία καὶ τοὺς φέρνει κοντὰ στὸν Κύριό μας Χριστό, γιὰ νὰ τελειοποιηθοῦν καὶ νὰ ὁδηγηθοῦν, μὲ τὴν πίστη, στὴ δικαιοσύνη. Ὁ νόμος διαπλάσσει τοὺς χαρακτήρες ἐκείνων πού τὸν σέβονται σὲ μιὰ σύμμετρη ἀρετὴ. Κι' ὅσοι τὸν τηροῦνε

Ο γλυκασμός τῶν Ἀγγέλων

## **Η ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΤΑΣΙ ΚΑΙ ΜΑΣ ΦΕΡΝΕΙ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ**

Ἡ πνοή τῆς Θεομήτορος

Ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική σκέψις στρέφεται ἀπὸ σήμερον καὶ πάλιν πρὸς τὴν ὑπεράγια μορφή τῆς μεγάλης μητέρας, τῆς παρθένας Θεοτόκου. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού δημιουργεῖ κάποια ψυχικὴ ἀνάτασι, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἕνας κόσμος ὀλόκληρος, ὁ ἔσωτερικὸς χριστιανικὸς μας κόσμος, ἀγκαλιάζει μιὰ ὠραία ποίησι, πού καταλήγει στὴν μυσταγωγία τοῦ χωρίου τῆς Γεθσημανῆς. Οἱ καμπάνες πού σημαίνουν τὸν ἑσπερινὸ καὶ μᾶς καλοῦν στοὺς παρακλητικούς τοῦ Δεκαπενταυγούστου αἰνους, ξυπνοῦν ὁράματα καὶ συγκινήσεις βαθεῖς καὶ ὑποβλητικές. Ἡ πρόσκλησις τῶν ἀποστόλων ἐκ περάτων ἀπὸ τὴν Θεομήτορα διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ σώματός της, πέρνει τὴν ἔκτασι μιᾶς καθολικῆς προσκλήσεως, πού ὀδηγεῖ τὴν σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ μας πρὸς τὸν ἱερὸν τόπον τῆς Κοιμήσεως τῆς ἀειπαρθένου μητέρας. Τὰ μικρὰ ἀπομακρυσμένα ἐκκλησιάκια γίνονται μεγάλοι ὀλόφωτοι ναοί, κάτω ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν ὁποίων ἡ γονυκλισία τῶν γυναικῶν ἰδίως, πέρνει τὴν μορφή μιᾶς προσευχῆς καὶ μιᾶς ἰκεσίας συγκινητικῆς καὶ ὑποβλητικῆς. Χαροκαμμένες μητέρες καὶ πονεμένες κατὰ διάφορο τρόπο γυναῖκες, ἐνώνουν τὸν πόνο καὶ τὴν ἐλπίδα τους μπροστὰ στὴν Παναγία καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλια

---

εὐλαβοῦνται τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, γιατί ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ὑποταγὴ στὸ νόμο· καὶ ὅπως λέει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία, εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ».

Ὅσοι ἀθετοῦνε καὶ παραβιάζουνε τὸν νόμο εἶναι ἄνθρωποι γεμᾶτοι ἀπὸ εἶδος κακίας, ἀσεβοῦνε πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴ δικαιοσύνη του, εἶναι ἄδικοι, ἀρρωστημένοι ψυχικά, ἔχουνε πάρεϊ κακὸ δρόμο, εἶναι ἀνήθικοι, δειλοὶ στὴ μάχη καὶ θρασεῖς στὴν εἰρήνη, καὶ στεροῦνται ἀπὸ ἠθικὸ σθένος γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουνε τὸν κίνδυνο καὶ γίνονται γι' αὐτὸ λιποτάκτες. Αὐτοὶ πού δὲν πειθαρχοῦνε στὸ νόμο συγκλονίζουνε τὸ κοινωνικὸ θεμέλιο καὶ ὑπονομεύουνε τὴν ὑπόστασι τοῦ Κράτους. Καὶ γενικά, ὅσοι δὲν σέβονται τοὺς νόμους ἀποβαίνουν ὀλέθριοι στὶς πατρίδες τους.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσις ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ἀνεβαίνει σπαρακτική ἡ ἰκεσία, δημιουργῶντας τὴν ὥρα αὐτὴ τοῦ δειλινοῦ μιὰ ἀτμόσφαιρα μυστικισμοῦ. Ἀνακουφίζει τὸν πόνο ἡ ἰκεσία αὐτὴ καὶ ἡ σιωπηλὴ προσευχὴ καὶ ἰκεσία γίνεται μιὰ συμφωνικὴ σύνθεσις, ὡσάν ἐπικοινωνία μὲ τὴν δέσποινα καὶ μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ. Ἡ ἑλληνικὴ θάλασσα καὶ τὸ ἑλληνικὸ νησί ἐλκύουν περισσότερο τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν λαχτάρᾳ μας πρὸς ἐξόρμησι. Ἡ εὐλογία τῆς Παναγίας στὴν θάλασσα αὐτὴ καὶ σὲ κάθε ἑλληνικὸ νησί. Ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγνότης τοῦ ἑλληνικοῦ νησιώτικου λαοῦ ἔχουν ἀνυψώσει ναοὺς ἀφιερωμένους στὴν ὑπεραγία κόρη καὶ γύρω ἀπὸ κάθε ναὸ καὶ κάθε ἐκκλησάκι ἔχει δημιουργηθῆ μιὰ ἱστορία, μιὰ παράδοσις καὶ ἕνας θρῦλος, περιβεβλημένος μὲ ποίησι καὶ μὲ πραγματικότητα. Μιὰ μικρὴ Λούρδη καὶ κάθε νησιώτικη ἑλληνικὴ γωνιά, μὲ τὸ ἐκκλησάκι ποὺ τιμᾶται μὲ τὴν μνήμη τῆς Πανάχραντης κόρης. Καὶ ἡ πίστις πρὸς τὴν παράδοσι καὶ τὸν θρῦλο αὐτὸν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη χριστιανικὴ ὕπαρξι κάθε ὑλιστικὴ μέριμνα καὶ ἰδιοτέλεια.



Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήλθομεν ἀποτελεῖ τὴν εὐκαιρία μιᾶς ψυχικῆς ἀποκαθάρσεως καὶ ἐξιλασμοῦ. Δι' ὅλους ἴσως τοὺς χριστιανοὺς ἀλλ' ἰδιαίτερα ἀσφαλῶς γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ὀρθόδοξη χριστιανοσύνη. Ἡ νηστεία, ἡ προσευχὴ καὶ οἱ παρακλητικοὶ ἔσπερινοὶ δημιουργοῦν ἕνα ξεχωριστὸ κόσμο. Καὶ ὁ κόσμος αὐτὸς ὁ χριστιανικὸς καὶ ὁ ψυχικὸς ἀγκαλιάζεται μὲ ἕνα ἄλλον ἔθνικὸν κόσμο. Τὸ Βυζάντιο ἀφυπνίζεται ἐντὸς μας. Ἡ Παναγία τῶν Βλαχερνῶν ὀρθώνει τὴν γλυκεῖα καὶ παρηγορητικὴ μορφή της εἰς τὴν σκέψιν μας. Καὶ ὁ ὄραματισμὸς τῆς νίκης κατὰ τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν μιᾶς παλαιότερας ἑλληνικῆς περιόδου συγκλονίζει τὴν ψυχὴ μας.

Χρυσοπλοκώτατε πύργε  
καὶ Δωδεκάτειχη πόλις  
ἡλιοστάλαχτε θρόνε  
καθέδρα τοῦ Βασιλέως.....

Ὁ συμβολικὸς αὐτὸς αἶνος πρὸς τὴν ἀειπάρθενο κόρην τῆς Ναζαρέτ γεμίζοντας τὴν ψυχὴ μας μὲ συγκινητικὴν ἀρμονία, ὀδηγεῖ καὶ πρὸς τὸν δρόμο τῶν συγχρόνων καιρῶν μας. Μιὰ ἄλλη Παναγία τῶν Βλαχερνῶν τοῦ Βυζαντίου, ἡ ἴδια πάντοτε Παναγία, ἡ Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου. Προσκύνημα ἱερὸ καὶ πανελλήνιο τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου ἀλλὰ καὶ τόπος βεβηλώσεως τῆς μνήμης τῆς Πανάχραντης ἀπὸ ἐχθροὺς μιᾶς πολεμικῆς περιόδου. Ἡ ἑλληνικὴ σκέψις ἐστραμμένη πρὸς

τὴν ἑορτάζουσαν Θεομήτορα, ἀναπολεῖ καὶ τὴν ἐπίθεσι εἰς τὰ νερά τῆς εὐλογημένης ἀπὸ τὴν Μεγαλόχαρη νήσου τῶν Κυκλάδων ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ, ποῦ ἐχρησίμευσε κατὰ καιροὺς ὡς ἡ «ἱερὴ ναῦς» καὶ ποῦ ἦταν ἀγκυροβολημένο στὰ νερά τῆς προκυμιάς τοῦ νησιοῦ πλαισιώνοντας τιμητικὰ τὴν λιτανεία τῆς Θεοτόκου. Ἡ προσβολὴ αὐτὴ πρὸς τὴν ἑορτάζουσα ἀπετέλεσε ἐξόρμησι ψυχικὴ ἐνὸς ἔθνους. Σύμμαχος καὶ συμπαραστάτρια συνεχῶς ἡ Μεγαλόχαρη στοὺς ἀγῶνες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν του. Ἄλλ' ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ εἶναι ἐκδικητικὴ. Καὶ τὴν καλωσύνη τῆς τὴν ἐσκόρπισε καὶ πρὸς τὴν ψυχὴ τοῦ περιουσιοῦ ἀγαπημένου λαοῦ· καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς. Ἡ λησμοσύνη ἀπλώθηκε γύρω ἀπὸ τὸ τραγικὸ τραῦμα τῆς Ὁρθόδοξης ἑλληνικῆς ψυχῆς. Καὶ οἱ καμπάνες ποῦ σήμαιναν ἀπὸ χθὲς τοὺς παρακλητικὸν ἐσπερινοὺς τοῦ Δεκαπενταγούστου καλοῦν τὸν ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν κόσμον σὲ μιὰ προσευχὴ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ ἐχθρότητες καὶ μίση. Τῶν θλιβομένων ἡ χαρὰ ἡ Παναγία καὶ προστάτις ὄλων τῶν χριστιανῶν. Αὐτὴ ἡ χαρὰ ποῦ καλύπτει τὴν θλίψι δημιουργεῖ καὶ κόσμους νοσταλγικοῦς. Ἄνάμεσα στὰ ἑλληνικὰ νησάκια, ποῦ τὰ περιβάλλει ἡ εὐλογία καὶ ἡ σκιά τῆς Πανάχαραντης παρθένου καὶ στὶς μορφές, ποῦ ἡ εὐλάβεια τῆς ψυχῆς τὶς προσέδωσε μιὰ βιβλικὴ ἔκφρασι ἀγιωσύνης, ἀναπηδᾷ στὴ σκέψι σὰν φωτεινὸς ὄραματισμὸς τὸ νησάκι τῆς Σκιάθου. Ἡ Παναγία ἡ Εἰκονίστρια καὶ ὁ ἀσκητικὸς ποιητῆς καὶ ζωγράφος τῶν ταπεινῶν ἀνθρώπων ψυχῶν καὶ μορφῶν ὁ Ἄλεξ. Παπαδιαμάντης. Ἐχει τόσο συνδεθῆ με τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταγούστου καὶ τῆς χριστιανικῆς ψυχικῆς περισυλλογῆς, ὥστε ἀδύνατο τὸ ὄνομά του μὰ μὴ ἀνεβαίνει στὰ χεῖλη ἐνὸς μεγάλου εὐλαβικοῦ κόσμου καὶ νὰ μὴ γεμίζη τὴν ψυχὴ του με τὴν μορφή του. Οἱ ρεμβασμοὶ τοῦ Δεκαπενταγούστου πέρνουν μιὰ ἔκφρασι πλαισιωμένη με φωτοστέφανο. Καὶ ὡσὰν ν' ἀκοῦμε τὸν ἀσκητικὸ ποιητὴ τῆς «Φόνισσας» νὰ ἐνώνη τὴν φωνὴ του εἰς τὶς ψαλμωδίες τοῦ παρακλητικοῦ κανόνος τῆς ἐκκλησίας τοῦ νησιοῦ του. Μαζὶ με τὴν μορφή αὐτὴ τοῦ Σκιαθίτου εὐλαβικοῦ διηγηματογράφου καὶ τραγουδιστῆ τῶν ταπεινῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων προβάλλει καὶ μιὰ ἄλλη ἐκλεκτὴ φυσιογνωμία. Τοῦ ἐξαδέλφου του ποιητῆ, τοῦ Ἄλεξ. Μωραϊτίδη. Τὸ πέρασμά του στάθηκε δημιουργικὸ με τὸν ὄγκο τῶν διηγημάτων του, ἀλλὰ καὶ χριστιανικὸ. Καὶ ἡ ζωὴ του ἀφιερωμένη στὰ θεῖα ἔτελείωσε με τὴν περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ ράσου. Μονάχος εἰς τὴν ζωὴν ὁ Μωραϊτίδης ἀπέθανε εὐτυχῆς καὶ ὡς μοναχὸς με τὸ ράσο καὶ τὸν σκοῦφον.

Πλουσία εἰς ἀναμνήσεις καὶ εἰς ἀναπολήσεις γεγονότων καὶ

## «ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ γίνωνται καὶ δήμιοι  
γι' αὐτοὺς ποὺ ὁ νόμος τοὺς καταδικάζει

Ὅσοι μαρτυροῦσαν γιὰ κάποιον μιὰ μαρτυρία θανατηφόρα, ἔπρεπε, σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, πρῶτοι νὰ κάμουν τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ βάλουν χερί ἐπάνω του στὴ θανατικὴ του ἐκτέλεση. «Καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις, θανατῶσαι αὐτόν» (Δευτ. ιζ', 7).

Μεγάλῃ ἦταν ἡ σοφία τοῦ νόμου αὐτοῦ· τὸ νὰ γίνωνται δηλαδὴ οἱ μάρτυρες τῆς κατηγορίας οἱ πρῶτοι δήμιοι τοῦ φταίκτη. Γιατὶ τὸ λέω αὐτό; Ἐπειδὴ πιστεύω, πὼς ὀλίγοι ἀποφασίζουν νὰ πᾶνε μάρτυρες, καὶ παλὺ λιγώτερο ἀκόμη νὰ ψευδομαρτυρήσουν, ὅσοι δὲν θέλουν νὰ γίνουν ἐκτελεστές· καὶ σπάνιοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ εὐχαριστιοῦνται νὰ γίνουν δήμιοι. Ἡ μαρτυρία τους λοιπὸν ἦταν μιὰ μεγάλῃ καὶ ἰσχυρὴ ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς τοῦ ὑπόδικου, γιατί ἐστήριζε κι' ἐθεμελίωνε γερὰ τὴν μαρτυρικὴ του κατάθεση.

Ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ ὁ ἄνθρωπος λυπᾶται κι' αἰσθάνεται οἶκτο, ὅταν βλέπῃ κάποιον συνάνθρωπό του νὰ κινδυνεύῃ τὸν ἔσχατο κίνδυνον, ἐκτὸς βέβαια ἂν εἶναι πλάσμενος «ἀπὸ δρυὸς ἢ ἀπὸ πέτραν» ἀπὸ δρυῦ ἢ ἀπὸ πέτρα

---

μορφῶν ἢ ἐποχὴ αὐτὴ ἢ σύντομη τοῦ Δεκαπενταυγοῦστου μᾶς καλεῖ καὶ πάλιν διὰ μίαν νέαν ψυχικὴν ἀνάτασι. Μᾶς καλεῖ νὰ ζήσουμε ὑπὸ μίαν ποιητικὴν ἀτμόσφαιραν ἀναδίδουσαν ἓνα συγκλονιστικὸ ἄρωμα. Τὸ ἄρωμα τῆς πνοῆς τῆς κόρης τῆς Ναζαρέτ, ποὺ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου ζωῆς τῆς ἀγκαλιάζει τὴν ψυχὴν μᾶς μὲ τὴν παρθενικὴν τῆς ἀβρότητα καὶ καλωσύνην.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

κι' ἂν δὲν ἔχη πάθος ἐναντίον του· (ἐκτός βέβαια ἂν τὸν ἔχη κτυπήσει τρέλλα, ἢ ἂν βρίσκεται σὲ βρασμὸ ἀσυγκράτητου θυμοῦ, πού τὸ μυαλό του ἔχει θολώσει, καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνη καὶ νὰ λογικευθῆ). Ἀφ' οὗ ὅμως πέση κάπως ἡ φλόγα τοῦ πάθους, καὶ ἔχει περάσει πλέον ἢ ἀναταραχὴ του καὶ ὁ βρασμὸς του, καὶ γίνεαι κάπως ἡρεμώτερος καὶ ψυχραιμώτερος καὶ τοῦ περάσει ἢ παραζάλη ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴ τοῦ αἵματός του, δύσκολα πλέον ἀποφασίζει ν' ἀποστέρησιν, μὲ τὸ χέρι του, τὴν ζωὴν ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα ὅταν δὲν ἔχη τέλεια βεβαιότητα κι' ἀπόλυτη πεποίθησιν, ἂν εἶναι πραγματικὰ ἔνοχος.

Ἐκεῖνος πού πρόκειται νὰ πάῃ μάρτυρας, κι' ἂν εἶχε κάποιαν ἐχθρότητα πρὸς τὸν κατηγορούμενον, εἶχεν ὅμως ὅλο τὸν καιρὸ, ὡσότου νὰ παρουσιασθῆ στὸ δικαστήριον, νὰ τὸ καλοσκεφθῆ καὶ ν' ἀποφασίσῃ, ἂν θὰ πάῃ μάρτυρας κατηγορίας ἐναντίον του. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἤξερε πολὺ καλά, πῶς δὲν θάτανε κατήγορος μονάχα τοῦ δικαζόμενου, ἀλλὰ θὰ γινότανε κι' ἐκτελεστής του, μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια καὶ ἴσως νάφερνε καὶ στὸ νοῦ του, μὲ τὴν φαντασία του, τὴ φοβερὴ αὐτὴ σκηνή, πού θὰ γινότανε ὁ ἴδιος δῆμιος.

Μὲ ποιὰ λοιπὸν ψυχὴ θὰ παρουσιαζόντανε σὰν μάρτυρας ἐμπρὸς στοὺς δικαστές, ἂν τυχὸν ἦτανε ψευδομάρτυρας, ἢ ἂν δὲν εἶχεν ἀπόλυτη βεβαιότητα καὶ πεποίθησιν γιὰ τὴν ἐνοχὴ τοῦ κατηγορουμένου, ὅταν ἤξερε, πῶς ὁ νόμος διατάζει νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ πρῶτος ἐκτελεστής καὶ ὁ δῆμιος ἐνὸς ἀνθρώπου, γιὰ ἔγκλημα ἀνυπόστατο κι' ἀνύπαρκτο; ἢ κι' ἂν πραγματικὰ ἦτανε ἔνοχος, δὲν εἶχε ὅμως βεβαιότητα κι' ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἐνοχὴ του, καὶ εἶχε γι' αὐτὸ ἀμφιβολίες; Ἡ καθημερινὴ πείρα δείχνει, πῶς πολλοὶ εἶναι οἱ ψευδομάρτυρες καὶ οἱ συκοφάντες. Τὸ ξέρω αὐτό. Ὅταν ὅμως ἡ συκοφαντία προχωρεῖ ὡς τὸ σημεῖον νὰ θανατώνῃ τὸν συκοφαντούμενον, ἀραιώνουν καὶ γίνονται, πιστεύω, σπανιώτεροι οἱ ψευδομάρτυρες. Κι' ὅταν ὁ ἴδιος ὁ κατήγορος ἀναγκάζεται νὰ

γίγη ἔπειτα ἀπὸ τὴν μαρτυρία του, καὶ ἐκτελεστής, ἢ μὲ σπαθί, ἢ μὲ λιθοβολισμό ἢ μὲ ὅποιοδῆποτε ἄλλο τρόπο δῆμιος ἐκείνου πού κατηγορήσε, νομίζω πὼς σπανιώτατα καὶ μὲ πολὺ δυσκολία γίνεται ψευδομάρτυρας.

Μήπως κι' αὐτὸ πού εἶπε τότε ὁ Κύριος στοὺς Γραμματεῖς καὶ στοὺς Φαρισαίους, ὅταν τοῦ παρουσιάσαν μιὰ μοιχευομένη γυναῖκα, «ἄς ρίξῃ πρῶτος τὴν πέτρα, ἐκεῖνος ἀπὸ σᾶς πού εἶναι ἀναμάρτητος», μήπως—λέω—ἢ φράσις αὐτῆ εἰπώθηκε ἐπίτηδες, καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ παραμερίσουν ἀπὸ φόβο; Ἡ γυναῖκα φαίνεται πὼς ἦτανε πράγματι ἔνοχη, ὅπως φανερώνεται κι' ἀπὸ τὸν τρόπο πού τὴν ἐσυγχώρησε «Πήγαινε—τῆς εἶπε—καὶ νὰ μὴν ξαναπέσης πλέον σὲ ἁμαρτία». Οἱ κατήγοροί της, ἂν καὶ δὲν ἦσαν ψευδομάρτυρες στὴν περίστασι αὐτῆ, εἶχαν πάει στὸν Ἰησοῦ, μὲ τὴν πρόθεσι νὰ τὸν βάλλουν σὲ πειρασμὸ καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν· καὶ ἦσαν μοχθηροὶ καὶ παμπόνηροι καὶ ὑποκριτές. Γι' αὐτό, κι' ὅταν ἄκουσαν τὸ «ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος βαλέτω λίθον ἐπ' αὐτῆ», θυμῆθησαν βέβαια καὶ τὶς ἁμαρτίες, πού μπορούσαν κι' αὐτοὶ νὰ καταδικασθοῦν γι' αὐτές, μὰ συλλογισθήκανε κι' αὐτό: ὅτι δηλαδὴ πρῶτοι αὐτοὶ ἦτανε ὑποχρεωμένοι νὰ γίνουν οἱ ἐκτελεστὲς καὶ οἱ δῆμοί της. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐπέμειναν περισσότερο νὰ βεβαιώσουν τὴν μαρτυρία τους· «οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξῆρχοντο εἰς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων». Κι' αὐτοὶ μόλις τᾶκουσαν ἄρχισαν νὰ φεύγουν ἕνας ἕνας, ἀπὸ τὸν πρῶτον ὡς τὸν τελευταῖον, ἐπειδὴ τοὺς ἤλεγχε ἡ συνείδησή τους.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ νόμος τοῦ Δευτερονομίου, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος κατεδίκαζε τὰ βέβαια καὶ μαρτυρημένα ἐγκλήματα, κι' ἀπὸ τ' ἄλλο ἐμπόδιζε κι' ἐσταματοῦσε τὴν πρόχειρη κι' εὐκόλη καταμαρτύρησι. Καὶ ἡ διάταξι πρῶτοι, μὲ τὸ χέρι τους, νὰ θανατώσουν τὸν κα-



τηγορούμενο οί μάρτυρες, «καί ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις, θανατῶσαι αὐτόν», προξενούσε φόβο καὶ κάποια συστολή κι' ἀποχὴ ἀπὸ ψεύτικη καταμαρτύρηση, ὄχι μονάχα στοὺς συκοφάντες καὶ στοὺς ψευδοκατήγορους, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτοὺς ἀκόμη πού μαρτυροῦσαν τὴν ἀλήθεια.

**Εἶναι τραγελαφικὴ τερατωδία νᾶναι ὁ ἴδιος πολιτικὸς  
μαζὶ κι' ἐκκλησιαστικὸς κριτής.**

Ὅπως εἶναι διπλὸς στὴ φύση του ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἀπαρτίζεται ἀπὸ σῶμα κι' ἀπὸ ψυχὴ μαζὶ, ἔτσι εἶναι διπλῆ καὶ ἡ νομοθεσία, πού μ' αὐτὴν κυβερνιέται· εἶναι νομοθεσία πνευματικὴ, καὶ νομοθεσία σωματικὴ. Καὶ συνακόλουθα, δυὸ εἰδῶν εἶναι καὶ οἱ διάφοροι νομοθέτες ἢ δικαστές. Ἄλλοι εἶναι ἐσωτερικοί, δικαστὲς δηλαδὴ πού νομοθετοῦνε γιὰ τὴν ψυχὴ· κι' ἄλλοι ἐξωτερικοί· δικαστὲς δηλαδὴ, πού παρακολουθοῦνε τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ, καὶ κρίνουνε τὰ ἔργα πού εἶναι σχετικὰ μὲ τὸν σωματικὸ μας βίον.

Ἡ διαστολὴ αὐτὴ ὑπῆρχε καὶ στοὺς Ἰσραηλίτες, ἐπειδὴ καὶ ἡ νομοθεσία, ἀνάλογα πρὸς τὶς ὑπάρχουσες διαφορὲς, παράπεμπε τοὺς διάδικους πότε στοὺς Ἱερεῖς καὶ στοὺς Λευῖτες, καὶ πότε πρὸς τοὺς ἄρχοντες καὶ Κριτές· «Καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Λευῖτας, καὶ πρὸς τὸν Κριτὴν, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσι σοὶ τὴν κρίσιν». Θὰ πᾶς στοὺς Ἱερεῖς καὶ στοὺς Λευῖτες, καὶ πρὸς τὸν Κριτὴν, ὅποιος τυχαίνει νᾶναι τὸν καιρὸ ἐκεῖνο, κι' ἀφοῦ ἐξετάσουν θὰ σοῦ εἰποῦνε τὴν ἀπόφασή τους. (Δευτ. ιζ', 9).

Ὅλοι γενικῶς κι' ἀνεξαιρέτως ἦτανε ἐξίσου ὑποκείμενοι καὶ στὸ πνευματικὸ ἢ στὸ πολιτικὸ δικαστήριο, ἀνάλογα πρὸς τὴν ὑπόθεση καὶ τὶς διαφορὲς πού εἶχανε μεταξύ τους οἱ ἀντίδικοι. Κανένας δὲν ἐξαιροῦντανε, οὔτε ἀπὸ τὸ ἓνα οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο· κι' ἐκεῖνος πού

δὲν ἐπειθαρχοῦσε καὶ ποὺ ἔδειχεν ἀνυποταξία κηρύσσον-  
ταν ἔνοχος κι' ἀντάρτης· κι' ἀνάλογα πρὸς τὴν ἐνοχί-  
του, ἐτιμωροῦντανε, καὶ μὲ θάνατο ἀκόμη. «Καὶ ὁ  
ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανείᾳ, ὥστε μὴ  
ὑπακοῦσαι τοῦ Ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν  
ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, ἢ τοῦ Κριτοῦ,  
ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄν-  
θρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαιρεῖς τὸν πονηρὸν ἐκ τοῦ Ἰσ-  
ραήλ». Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀνυπότακτος στὸν Ἱερέα  
τὸν λειτουργὸ τοῦ Θεοῦ, ἢ στὸν Κριτὴ, ὅποιος κι' ἂν  
εἶναι τότε, θὰ πεθαίνη καὶ θὰ ξεκαθαρίζῃ τοὺς κακοὺς  
ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες. (Δευτ. ιζ', 12).

Ἄλλ' ἂν ἡ διάκριση καὶ ἡ διαστολὴ αὐτῆ τῶν δύο  
αὐτῶν ἐξουσιῶν ἐπικρατοῦσε στὴ Συναγωγῇ, ἐνῶ ὁ ἴδιος  
θεόγραφτος νόμος περιεῖχε καὶ τὶς θρησκευτικὲς καὶ  
τὶς πολιτικὲς διατάξεις, ποιοὺς ὁ λόγος νὰ μὴν ἐφαρμό-  
ζεται τὸ ἴδιο στὴν Ἐκκλησία, ὅταν ὁ νόμος τῆς χάρης  
τόσο πολὺ ξεχωρίζει τὴν κοσμικὴ καὶ γήϊνη ἀπὸ τὴν  
οὐράνια καὶ πνευματικὴ πολιτεία;

Καὶ πραγματικὰ ὁ Χριστιανὸς ποὺ αἰσθάνεται σωστὰ  
τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς νομοθεσίας τοῦ  
οὐράνιου νομοθέτη του, ποὺ ἐγένηκε ἄνθρωπος, καὶ ποιοὺ  
εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ θείου του Εὐαγγελίου, παραξε-  
νεύεται καὶ θεωρεῖ παραλογισμὸ καὶ θέαμα τερατό-  
μορφο, ὅταν βλέπῃ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ χέρι νὰ κρατᾷ καὶ  
τὸν Σταυρὸ καὶ τὸ σπαθί, νὰ βαστᾷ δυὸ μαχαίρια ὅλως  
διόλου διάφορα κι' ἀντίστομα, τὸ μὲν ἓνα, γιὰ νὰ κρίνῃ  
τὰ πνευματικὰ ζητήματα καὶ τ' ἄλλο γιὰ νὰ κανονίζῃ  
τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ὑλικὰ. Ὁ Βασιλεὺς κι' ὁ ἐξουσια-  
στής ν' ἀρπάξῃ στὰ χέρια τὴν βακτηρία τῆς πνευματι-  
κῆς ποιμαντορίας καὶ νὰ νομοθετῇ γιὰ τὰ Ἐκκλησια-  
στικὰ ζητήματα. Κι' ὁ ἀρχιερέας κι' ἀπόστολος τοῦ  
Θεοῦ νὰ ἐπισείνῃ βασιλικὸ σῆπτρο, καὶ νὰ νομοθετῇ  
γιὰ πολιτικὰ ζητήματα. Καὶ τοῦτο σὲ μιὰ βασιλείᾳ ποὺ  
«οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· καὶ σὲ μιὰ νομοθεσίᾳ

πού ολοκάθαρα ξεχωρίζει «τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος» (Ματθ. κβ', 21).

**Ὁ Βασιληᾶς κι' ὁ Δυνάστης πρέπει νὰ μελετοῦν  
ἀδιάλειπτα τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ.**

Τὶ καλὸ, καὶ τὶ εὐχάριστο θέαμα κι' ἀκουσμα!  
Ἄλλὰ καὶ τὶ χρήσιμο ταυτόχρονα καὶ τὶ σωτήριο πα-  
ράδειγμα σ' αὐτοὺς πού τὸ βλέπουν ἢ τ' ἀκούουν! Τὸ  
νὰ βλέπη δηλαδὴ κανεὶς τὸν Βασιληᾶ πού κατέχει τὸν  
θρόνο, καὶ τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς Κυβερνηῆτες, νὰ κρα-  
τοῦνε στὰ χέρια τους τὰ ἱερὰ βιβλία, νὰ τ' ἀντιγρά-  
φουνε μόνοι τους, νὰ τὰ διαβάζουνε καθημερινῶς, καὶ  
νὰ τὰ πολυεξετάζουνε, γιὰ νὰ μαθαίνουνε τὴ θεία βουλή,  
νὰ αἰσθάνωνται τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ στὴν καρδιά τους  
καὶ νὰ φυλάττουνε στὰ ἔργα τους τὶς θεϊές του ἐντολές.  
«Ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ γράψῃ αὐτῷ  
τὸ Δευτερονόμιον τοῦτο... εἰς βιβλίον... καὶ ἔσται μετ'  
αὐτοῦ· καὶ ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ,  
ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ φυλάσ-  
σεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ τὰ δικαιώματα  
ταῦτα ποιεῖν» (Δευτ. ιζ', 18-19). «Ὅταν οἱ ὑπῆκοοι  
βλέπουνε τὸν βασιληᾶ τους νᾶναι ἀφιερωμένος σὲ τέ-  
τοιες μελέτες καὶ σπουδές, χαίρονται κι' εὐχαριστιοῦν-  
ται, μὲ τὸ νὰ συλλογιοῦνται, πῶς δὲν βασιλεύονται ἀπλῶς  
ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο, ἀλλὰ πῶς, μὲ τὸν ἄνθρωπο αὐτόν,  
βασιλεύονται ἀπὸ τὸν Θεό. Κι' ὁ Βασιληᾶς πάλιν ἀπὸ  
τ' ἄλλο μέρος μαθαίνει, καὶ πληροφοριέται καὶ διδά-  
σκεται, πῶς στὴν ἀρχηγία καὶ τὴν ὑπεροχὴ τῆς ἐξου-  
σίας καὶ τὴν δύναμη πού ἔφθασε, δὲν εἶναι τίποτες ἄλλο,  
παρὰ ἓνα ἀπλὸ ὄργανο, πού ὑπηρετεῖ τὸ θέλημα καὶ  
τὴν κυριότητα τοῦ Παμβασιλέα Θεοῦ.

Καὶ γι' αὐτό, εἰς τὸ ὕψος αὐτὸ τῆς ἐξουσίας καὶ  
τοῦ θρόνου πού ἔφθασε, κατὰ θεία πρόνοια, δὲν τολμᾷ  
νὰ ὑψηλοκαρδήσῃ καὶ νὰ καταφρονέσῃ ἢ νὰ παραβλέ-  
ψῃ τοὺς ὑπῆκοοὺς του, γιὰτὶ συλλογίζεται, ὅτι εἶναι

ὄμοιος στήν τάξην μ' αὐτοὺς κι' ὁμοούσιος ἀδελφός τους, κατὰ τὴν ὑπόστασίν του, κι' ὅτι ὑπόκειται κι' αὐτὸς στήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, χωρὶς νάχη τὴν ἄδεια νὰ παραβῆ καὶ ν' ἀθετήσῃ καὶ τὴν παραμικρότερη ἀπ' αὐτές· «Ἴνα μὴ ὑψωθῆ ἡ καρδιά αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραβῆ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά». (Δευτ. ιζ', 20).

Φθάνουν ἄραγεσ αὐτὰ ὡς τ' αὐτιά τῶν Βασιληάδων καὶ τῶν ἀρχοντάδων καὶ τῶν λογιῆς-λογιῆς ἐξουσιαστῶν, ποὺ στέκονται ἀπλῶς παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους στὰ μεγαλεῖα, καὶ στὴ δόξα καὶ στὴ δύναμη; Ναί, ἔπρεπε νὰ φθάνουν. Κι' ἀπὸ τ' αὐτιά τους νὰ κατεβαίνουν στήν καρδιά τους καὶ νὰ μπαίνουνε μέσα στὸ μυαλό τους. «Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν» (Σοφ. Σολωμ. στ', 2). Ἐπρεπε νὰ στοχάζωνται πῶς ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐξουσία ποὺ ἔχουνε, δὲν εἶναι καρπός, οὔτε κι' ἀπόκτημα τῆς ἀξιωσύνης τους καὶ τῆς δυνάμει τους, ἀλλ' ὅτι «ἡ κράτησις αὐτοῖς καὶ ἡ δυναστεία παρὰ τοῦ Ὑψίστου ἐδόθη»· ἡ ἐξουσία τους καὶ ἡ δύναμή τους τοὺς ἐδόθηκε ἀπὸ τὸν Ὑψιστο. (Σοφ. Σολωμ. στ', 3). Κι' ὄχι μόνον, ὅτι τοὺς ἐδόθηκε ἀλλὰ καὶ τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο τοὺς ἐδόθηκε· δηλαδὴ «ἵνα μὴ παραβαίνωσιν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά» νὰ μὴ ξεκλίνουν ἀπὸ τίς ἐντολὰς πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τ' ἀριστερά, ὅπως παραγγέλλει ἐδῶ ὁ νόμος τοῦ Δευτερονομίου.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιοῦτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

6. Μήπως χρειάζεται ημεῖς οἱ νεώτεροι νὰ φτειάξωμε ἕναν ἄλο κανόνα ἀνάλογο μὲ τὸν «λειτουργικὸν» κανόνα τῶν πατέρων μας; Καὶ μήπως αὐτὸς ὁ κανόνας πρέπει νὰ ὀνομαθῆ ἢ «κοινωνικὸς», ποὺ νὰ ρυθμίζη τις σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἐκτὸς τοῦ ναοῦ;

Δὲν εἶναι παράξενο, σεβαστέ πάτερ, πὼς τέτοια ἐρωτηματικὰ γεννιῶνται μέσα στὴν ψυχὴ σου στὴν ἀρχὴ μάλιστα τῆς ἱερατικῆς σταδιοδρομίας σου. Γιὰ πρώτη φορὰ ἤλθες σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ ποιμνί σου, ἐνοιώσες τὰ προβλήματά του, τὰ ἔζησες καὶ σὰν συνειδητὸς ποιμὴν προσεπάθησες νὰ βοηθήσῃς στὴ λύσει των. Περιγράφεις ἄλλως τε ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀγωνιᾷς γιὰ τὴ νέα κατάσταση, ποὺ διαμορφώθηκε στὴ κοινωνία τοῦ χωριοῦ σου κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Μὴ νομίσης ὅμως ὅτι ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λείπει εἶναι ὁ «κοινωνικὸς» κανόνας, ποὺ θὰ καθορίσῃ τις σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ λύσῃ τὰ προβλήματά των. Μακάρι νὰ μπορούσαν νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας μας μὲ κανονισμοὺς καὶ συνταγολόγια. Θὰ ἦταν τὸ πιὸ εὐκολο πρᾶγμα. Ἐξ ἄλλου ὁ κανὼν αὐτὸς ὑπάρχει. Μᾶς δόθηκε ἐξ ἀποκαλύψεως μὲ τὸν τέλειο νόμο τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης καὶ αὐτὸν ἀγωνίζεται αἰῶνες τώρα ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ πραγματώσῃ στὸν κόσμον, δεομένη ἀδιάλειπτα τὸ «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου» καὶ τὸ «γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς» καὶ προσπαθοῦσα λόγῳ καὶ ἔργῳ νὰ ἐπιδράσῃ στὶς καρδιὰς καὶ νὰ κατευθύνῃ πρὸς τὸ σκοπὸ αὐτὸν τις ἐνέργειες τῶν ἀνθρώπων.

Μὴ ξεχνᾷς ὅμως ὅτι ὁ κόσμος «ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» καὶ τὸ «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν». Σὺ θὰ κάνῃς τὸ πᾶν νὰ βοηθήσῃς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀνακουφίσῃς, ἀποβλέποντας βίαιος πάντα στὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς των, στὴν ἐγκαθίδρυσι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὶς καρδιὰς των. Ἄν γίνῃ αὐτὸ τότε λύθηκαν ὅλα τὰ προβλήματά των, ἐνοῶ ὅχι τὸ «τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν. ἢ τί περιβαλώμεθα», γιὰ τὰ ὁποῖα ἐξ ἄλλου φροντίζουν ἀρκετὰ καὶ μόνοι τους καὶ μὲ τὴ βοήθεια ποικίλων ὀργανισμῶν, ἀλλὰ τὰ αἰώνια προβλήματά των, τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν των, τὴν πνευματικὴν των διαγωγὴν, τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τὸ βᾶρος τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀπελευθέρωσίν των. Αὐτὸ εἶναι τὸ δικό σου ἔργο καὶ γι' αὐτὸ θὰ δώσῃς λόγο στὸ Θεὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὴ φοβερὰ καὶ γιὰ τὴν ἀπόδοσί σου στὸν τομέα αὐτὸν θὰ σὲ κρίνῃ καὶ ὁ ἐπὶ γῆς ἐντολοδόχος ἐκείνου καὶ προϊστάμενός σου, ὁ ἐπίσκοπος.

Ἄν ἔτσι ἰδῆς τὰ πράγματα, τότε θὰ καταλάβης τὴ σημασία τοῦ «λειτουργικοῦ κανόνος» τῶν πατέρων μας. Μέσα στὰ Μυστήρια καὶ ἀπὸ τὰ Μυστήρια, τὰ ὅποια σὺ διαχειρίζεσαι, θὰ βροῦν οἱ ἄνθρωποι σου τὴ σωτηρία. Αὐτὰ εἶναι οἱ πηγές τῆς χάριτος, πού μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, τὴν λυτρωτικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θὰ ἀναγεννήσουν, θὰ δυναμώσουν, θὰ θρέψουν, θὰ αὐξήσουν, θὰ στερεώσουν, θὰ συγχωρήσουν, θὰ κάνουν καρποφόρους σὲ ἔργα ἀγάπης καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐνορίτας σου. Σὺ θὰ τοὺς ὀδηγήσης κοντὰ στὶς ἄδολες πηγές τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀφήσης νὰ ποτίζονται ἀπὸ «φρέατα συντετριμμένα». Σὺ θὰ τοὺς μάθης μαζί σου καὶ «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» νὰ προσεύχονται στὸν Πατέρα των μὲ τὶς προσευχές τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ὑμνοῦν μαζί σου τὸ Θεὸ μὲ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ τροπάρια, πού οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας συνέθεσαν. Θὰ τοὺς κατηχήσης νὰ μάθουν σὲ τί καὶ πῶς πρέπει νὰ πιστεύουν. Θὰ τοὺς βοηθήσης νὰ προσέρχονται ἐνσυνείδητα στὰ Μυστήρια καὶ νὰ ἀντλοῦν χάρι καὶ δύναμι ἀπὸ αὐτά. Κι' ἂν ἔτσι τοὺς κάνης καλοὺς Χριστιανούς, πολλὰ προβλήματα τους θὰ λυθοῦν ἢ θὰ χάσουν τὴν ἀρχικὴ τους ὀξύτητα καὶ οἱ καρποὶ στὶς κοινωνικὲς τους σχέσεις δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ φανοῦν.

Καὶ στὴν ἐποχὴ τῶν πατέρων μας, ὑπῆρχαν χίλια προβλήματα, πεῖνες, δυστυχία, θανατικά, θεομηνίες, πόλεμοι, σφαγές, λεηλασίες, αἰχμαλωσίες. Ἄλλὰ σωστὰ ἡ Ἐκκλησία πιστεύοντας στὸ Κυριακὸ λόγιο «ζητεῖτε πρῶτα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» ἔρριχνε τὸ βάρος στὰ αἰώνια καὶ στὰ «μένοντα» προτιμῶντάς τα ἀπὸ τὰ παροδικὰ καὶ ἐφήμερα. Ἀγωνίσου καὶ σὺ στὴν ἴδια μὲ ἐκείνους γραμμὴ καὶ μὴ ἀμφιβάλης ὅτι ἔτσι καὶ στὸ κύριο ἔργο σου θὰ ἐκτελέσης, ὀδηγῶντας τὰ πρόβαστά σου σὲ «νομάς σωτηρίους», καὶ στὴ λύσι τῶν ἐπιγείων προβλημάτων καὶ στὴν εἰρηνικὴ των συμβίωσι πολὺ θὰ συμβάλης.

7. Ἄν ὑπάρχη ἱερεὺς στὸ νεκροταφεῖο εἶναι ἀπαραίτητο ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας νὰ συνοδεύῃ ὡς ἐκεῖ τὸν νεκρό;

Γιὰ δυὸ λόγους θεωρῶ ὡς ἀπολύτως ἀπαραίτητο ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας νὰ συνοδεύῃ τὸ νεκρὸ μέχρι τοῦ κοιμητηρίου:

Πρῶτον γιὰ λόγους λειτουργικοὺς. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού παραλαμβάνεται τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νὰ μεταφερθῇ στὸ ναό, ὅπου θὰ ψαλθῇ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία, συγκροτεῖται ἕνα εἶδος λιτανείας μὲ συνεχῆ ψαλμωδία, ἡ ὅποια δὲν διακόπτεται μὲ τὴν ἀπόλυσι τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἀλλὰ

συνεχίζεται μέχρι και τὸν τάφο και λήγει μετὰ ἀπὸ τῆ ταφῆ τοῦ νεκροῦ. Ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα Εὐχολόγια προβλέπεται ἡ ψαλμωδία τοῦ Τρισάγιου, τοῦ «Παναγία Τριάς» και τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» και ὕστερα ἀπὸ τὴν ταφῆ τοῦ λειψάνου και τὴν κάλυψι τοῦ τάφου τὰ τροπάρια «Μετὰ πνευμάτων δικαίων» κλπ. Πιὸ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πράξι στὴν νεκρώσιμο ἀκολουθία τῶν μοναχῶν, ὅπου κατὰ τὴν μετάβασι ἀπὸ τὸ ναὸ στὸν τάφο ψάλλονται τὰ ἰδιόμελα «Ποῖα τοῦ βίου τρυφή» κλπ., γίνονται δὲ τρεῖς στάσεις καθ' ὁδὸν και γίνεται κάθε φορά αἴτησις και εὐχή. Κατὰ τὴν ὥρα ποῦ καλύπτεται ὁ τάφος ψάλλονται ἄλλα τροπάρια και ἀκολουθοῦν δώδεκα μετάνοιαι ὑπὲρ τοῦ κεκοιμημένου. Τὸ ἴδιο και στὴν ἀκολουθία «εἰς ἱερέα τελευτήσαντα» κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὸ ναὸ στὸν τάφο «ψάλλουσιν οἱ ἱερεῖς τοὺς εἰρμούς τοῦ μεγάλου κανόνος, τὸ Τρισάγιον, «Εἰς τὴν κατάπαυσίν σου Κύριε» κλπ. Και στίς τρεῖς περιπτώσεις («τελεία ἀπόλυσις») γίνεται μόνο μετὰ τὴν ταφή. Ἄν παρατηρήσετε και τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ποῦ εἶναι ἀκριβῶς μιὰ μεταφορὰ τῶν νεκρικῶν ἐθίμων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας στὸ Χριστό, θὰ ἰδῆτε τὸ ἴδιο ἀκριβῶς πρᾶγμα: Μιὰ σωστὴ λιτανεία με ψαλμωδίες, φωταψίες, θυμιάματα, ἔξαπτέρυγα, ἱερεῖς, κλπ., ποῦ προπέμπει τὸ νεκρὸ Χριστὸ στὸν τάφο.

Αὐτὰ ὅλα δείχνουν πὼς ἡ Ἐκκλησία με ἰδιαίτερο σεβασμὸ περιέβαλλε πάντοτε τὰ νεκρὰ σώματα τῶν τέκνων τῆς και με πολλὴ ἱεροπρέπεια τὰ συνάδευε στὴν ἐπὶ γῆς τελευταία κατοικία τους. Και ὅπως σήμερα θὰ ἦταν ἀδιανόητη ἡ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου χωρὶς τὴν ἀπαιτουμένη ἱερά πομπή, ἔτσι και ἡ μεταφορὰ τοῦ νεκροῦ στὸν τάφο εἶναι ἀδιανόητη χωρὶς τὸν ἱερέα και τὴν ἐκκλησιαστικὴ πομπή.

Εὐτυχῶς αὐτὰ τηροῦνται στίς μικρὲς ἐνορίες τῶν κωμοπόλεων και τῶν χωριῶν μας. Στίς μεγάλες πόλεις ἡ ἀνάγκη ἔχει περιορίσει κι' αὐτὴ τὴν ἱερωτάτη πομπή στὴν συμβολικὴ παρουσία τοῦ ἱερέως, ποῦ κάθετε δίπλα στὸν ὁδηγὸ τῆς νεκροφόρου (!) με τὸ ἐπιτραχήλιό του κι' ἓνα Σταυρό. Σὰν ἓνα ἔστω και ἀσθενὲς ἕγνος τῆς ὀρθῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως πρέπει ὅπωςδῆποτε νὰ διατηρηθῆ. Ὁ ἱερεὺς παραλαμβάνει τὸν νεκρὸ πιστὸ και δὲν τὸν ἐγκαταλείπει παρὰ ἀφοῦ τὸν ἀποθέσει στὸν τάφο. Γι' αὐτὸ και τὸ σωστὸ θὰ ἦταν ὁ ἴδιος νὰ τὸν θάπτῃ ἀποδίδοντας τὸν ἐνορίτη του στὴ γῆ και ὄχι νὰ τὸν «παραδίδῃ» στὸν ἐφημέριο τοῦ νεκροταφείου γιὰ τὰ περαιτέρω.

Ἄλλὰ ἤδη φάνηκε και ὁ δεῦτερος λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπιβάλλεται ὁ ἱερεὺς νὰ συνοδεύῃ τὸ νεκρὸ τοῦλάχιστον μέχρι τὸ κοιμητήριον. **Εἶναι ποιομαντικὸς λόγος και λόγος ἀνθρωπισμοῦ.** Ὁ ἱερεὺς εἶναι πατέρας τοῦ πνευματικοῦ

Ἀπὸ τὸ ἐορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας

## ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Τὸ Θαβώρ ἢ Ταβύριον, ὅπως τὸ ἔλεγαν οἱ Ἕλληνες στὴν ἀρχαιότητα, εἶναι ἓνα βουνὸ τῆς Γαλιλαίας, τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βρίσκεται πέντε μίλια ἀνατολικά τῆς Ναζαρέτ κι' ὑψώνεται ἐντελῶς ἀπομόναχο. Μοιάζει μ' ἓνα ψηλὸ κῶνο, ποῦ ἀναδύθηκε ἀπὸ μιὰ ἰδιοτροπία τῆς φύσεως στὴν ἄκρη τῆς πεδιάδας Ἐσδρηλῶν, σὰν δυσθεώρητος βωμός.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ βουνό, ποῦ ἡ ἀναρρίχσις στὶς πλαγιές του ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι καὶ σήμερα πολὺ δύσκολη, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μεταμορφώθηκε ἐνώπιον τῶν τριῶν Μαθητῶν του Πέτρου, Ἰακώβου κι' Ἰωάννη. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμψε ξαφνικὰ σὰν τὸν ἥλιο καὶ τὰ ἰμάτιά του πῆραν μιὰ ἐκθαμβωτικὴ λευκότητα.

Ἡ Μεταμόρφωσις ὑπῆρξε μιὰ σύντομη φανέρωσις τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ὁποία κρυβόταν μέσα στὸν πηλὸ τῆς ἀνθρώπινης σάρκα. Οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι δὲν κατάλαβαν τὸ νόημα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. Τὸ κατάλαβαν μαζί με τοὺς ἄλλους Συμμαθητές τους πολὺ ἀργότερα, ὅταν φωτίστηκαν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποῦ ἔπεσε πάνω στὶς κεφαλές τους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Καὶ φρόντισαν νὰ τὸ κηρύξουν στὴν οἰκουμένη.

Ὡστόσο, ἐνῶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναφέρει ἀρκετὲς λεπτομέρειες γιὰ τὸ ὑπερφυσικὸ αὐτὸ γεγονός, παρασιωπᾷ τὸν τόπον, ὅπου

---

του παιδιοῦ. Θὰ ἦταν ποτὲ κατανοητὸ ἓνας πατέρας νὰ μὴ συνοδεύσῃ τὸ νεκρὸ παιδί του στὸν τάφο, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ τὸ ἔργον αὐτὸ στοὺς νεκροθάφτες;

Σὲ κάτι τέτοιες περιστάσεις δίδεται στὴν Ἐκκλησία περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ ἡ εὐκαιρία νὰ δεῖξῃ τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς καὶ πρὸς τὸν νεκρὸ, τὸν ὁποῖον ἔστω καὶ ἂν ἀπέθανε δὲν παύει νὰ θεωρῆ ὡς ἀναπόσπαστο μέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς κοινωνίας, ἀφοῦ ὁ ἐν Χριστῷ θάνατος («τῶν πιστευόντων») δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ «ὑπνος» ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους του, στὴν καρδιὰ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ ἐνσταλάξῃ ὅλη τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ περιστατικὸ αὐτὸ σὰν μέσον γιὰ νὰ τοὺς ἐκλύσῃ πιὸ κοντὰ στὸ Χριστὸ καὶ στὴν Ἐκκλησίαν Του.



συνέβη, καὶ περιορίζεται νὰ σημειώσῃ, ὅτι ἐπρόκειτο ἀπλῶς γιὰ ἓνα πολὺ ψηλὸ βουνό.

Στὴν Ἐκκλησία μας, ὑφίσταται ἀρχαιοτάτη παράδοσις, τουλάχιστον ἀπὸ τὸν Δ' αἰῶνα, πού ταυτίζει τὸ βουνὸ αὐτὸ μὲ τὸ Θαβώρ. Ἡ ὕμνολογία τῆς ἑορτῆς, καθὼς κι' οἱ ὁμιλίες Πατέρων, πού στρέφονται γύρω ἀπὸ τὸ ὑπέροχο θέμα τῆς, κατοπτρίζουν αὐτὴ τὴν πεποίθησι. Ὁ δὲ Βυζαντινὸς περιηγητῆς Φωκάς γράφει γιὰ τὸ Θαβώρ, ὅτι «χαρὰν ἀποπνέει πνευματικὴν», θέλοντας ἔτσι, νὰ δείξῃ, ὅτι ἦταν τὸ πιὸ κατάλληλο ὕψωμα, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ βᾶθρο τῆς θείας ἀναδείξεως τοῦ Ἰησοῦ.

Ἄλλὰ, φυσικά, δὲν εἶναι ἀπόλυτα βέβαιο, ὅτι τὸ Θαβώρ ὑπῆρξε ὁ τόπος τῆς Μεταμορφώσεως. Ἄρκετοὶ ἐρμηνευταὶ τῆς Γραφῆς κλίνουν πρὸς τὴν ἄποψι, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῆ ἀνήκει σ' ἓνα ἄλλο ὄρος, πιὸ ψηλὸ, τὸ Ἄερμών, πού βρίσκεται στὸ βορειοανατολικὸ ἄκρο τῆς Παλαιστίνης. Τὸ Ἄερμών ἔχει τρεῖς περίφημες κορφές, πού ἀναφέρονται στὸν τεσσαρακοστὸ πρῶτο Ψαλμῷ. Ὁ ἑκατοστὸς τριακοστὸς δεῦτερος Ψαλμὸς, ἐξ ἄλλου, μιᾶ γιὰ τὴν δροσιὰ τοῦ Ἄερμών, πού κατεβαίνει στὴ Σιών. Βλέπετε καί: Ἄσμα Ἄσμάτων, δ' 8.

Αὐτὸ τὸ δεύτερο, λοιπόν, βουνὸ διεκδικεῖ τῆς δόξα τοῦ Θαβώρ.

Ἐπάρχει, ὅμως, κι' ἓνα ἄλλο βουνό, ἐπίσης μὲ τρεῖς ψηλές κορφές, τὸ γνωστὸ σὲ ὄλους μας Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, πού βρίσκεται ἀνατολικά τῆς Ἁγίας Πόλεως, ἀπλώνοντας τὸν ὄγκο του ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς κορφές, ἡ νοτιώτερη, λεγόταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα «ὄρος βδελύγματος», γιὰτὶ ὁ Βασιλεὺς Σολομῶν εἶχε χτίσει ἐκεῖ πάνω βωμοὺς τῆς θεᾶς Ἀστάρτης.

Οἱ πιθανότητες, ὅμως, νὰ πραγματοποιήθηκε ἐκεῖ ἡ Μεταμόρφωσις, εἶναι ἐλάχιστες.

Οἱ διηγῆσεις τῶν εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου καὶ Λουκᾶ γιὰ τὴ Μεταμόρφωσι δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι ὁ Κύριος βρισκόταν τότε στὴν περιοχὴ τῶν Ἱεροσολύμων.

Μιὰ, λοιπόν, καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιά λαβὴ στὴ Γραφὴ, ὅπου νὰ μπορῆ κανεὶς νὰ πιασθῆ μὲ βεβαιότητα, γιὰ νὰ ὀρίσῃ τὸ Θαβώρ ἢ τὸ Ἄερμών ὡς τόπο τῆς Μεταμορφώσεως, ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας, πού προτιμᾷ τὸ Θαβώρ, δὲν μπορεῖ νὰ κλονισθῆ.

Ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι, μαζὶ μὲ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα, μιὰ ἀπὸ τὶς ὑπάτες ἑορτὲς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Μ. Βασίλειος ἀποκαλεῖ τὸ γεγονός αὐτῆς τῆς ἐξαστραπῆς τοῦ θείου

## ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφείριος Κέπετζης, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων τοῦ ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον πρὸς τὸ προσωπικὸν τοῦ Ταμείου, εἰς τὴν ὁποίαν μεταξύ ἄλλων, ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς :

«Ἀναλογίζομαι τὸ μέγεθος τοῦ χρέους τὸ ὁποῖον ἐπωμίζομαι. Καὶ ἀναλογίζομαι, ὅτι ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον μέλλω νὰ διατρέξω, παραλαβὸν ἔργον οὐχὶ εὐκόλον ἀπὸ χεῖρας ἐντίμου καὶ ἱκανῶς, δὲν πρόκειται νὰ εἶναι ὀμαλός. Ἐλπίζω, μολαταῦτα, ὅτι ὁ Πανάγαθος Θεὸς θὰ θελήσῃ νὰ εὐλογήσῃ τὴν προσπάθειαν. Ἐπικαλοῦμαι τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐποπτευούσης Γενικῆς Διευθύνσεως Ὁργανισμῶν καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁργανισμοῦ, εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἀνταποκριθῶμεν πάντες.

Βασίζομαι πρὸς τούτοις οὐχὶ ὀλιγώτερον εἰς τὴν συνδρομὴν ὑμῶν τῶν ἀγαπητῶν ἐν τῷ Τ.Α.Κ.Ε. συναδέλφων. Θὰ πιστεῦντε νομίζω, ὅτι καὶ ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ συλλογικὴ πρόοδος ὑμῶν εὐρίσκεται ἐν τῇ εὐημερίᾳ καὶ τῇ προόδῳ τοῦ Ὁργανισμοῦ. Ἀναμένω, ὅτι θέλετε ἐντείνει τὰς προσπάθειάς σας πρὸς ἐπίτευξιν, ὅσον τὸ δυνατόν, καλυτέρων ἀποτελεσμάτων, εἴτε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀποδόσεως τῶν πόρων, εἴτε πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ἐν γένει ἔργου τοῦ Ταμείου.

Ἄς ἴδωμεν, ὁ καθεὶς εἰς τὸν τομέα αὐτοῦ, τὸ ἔργον μας μὲ ἀγάπην καὶ ἄς τὸ ἐκτελέσωμεν μὲ ζῆλον ἀλλὰ καὶ μὲ εὐπρέπειαν, ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὑπηρετοῦμεν εἰς Ὁργανισμὸν τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ περιθάλψις τῶν ἱερέων μας Ὅσοι ἐκ τούτων κατὰ οἰονδήποτε τρόπον ἀποτείνονται εἰς ἡμᾶς εἶναι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων φορεῖς ἐνὸς πόνου ἢ ἀνάγκης. Εἶναι χρέος μας ὅπως ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ νομίμου σπεύδωμεν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησίν των μετὰ τῆς προσηκούσης προθυμίας καὶ

---

μέσα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύσιν τοῦ Χριστοῦ «προεισόδιο τῆς Ἀναστάσεως», ὁ δὲ πολὺς Ὁριγένης παρατηρεῖ, ὅτι, ἐπειδὴ ἀξιώθηκαν αὐτὸ τὸ ὑπερφυσικὸ θέαμα, οἱ τρεῖς Μαθητὲς πῆραν προηγουμένως ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ ἄλλα ὀνόματα, ἀπὸ ἐκεῖνα, πού εἶχαν, ὥστε νὰ διακρίνονται προκαταβολικὰ ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους Ἀποστόλους. Πράγματι, ὁ Πέτρος λεγόταν πρῶτα Σίμων, ὁ δὲ Ἰάκωβος κί' ὁ Ἰωάννης ἀποκλήθησαν ἀπὸ τὸν Διδάσκαλό τους «Υἱοὶ Βροντῆς».

Γύρω ἀπὸ τὸ ἄκτιστο φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, ἡ ὀρθόδοξος θεολογία πραγματοποιοῖ ὑπέροχες διατυπώσεις, πού κατὰ μέγα μέρος ὀφείλονται στὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

λεπτότητας. Ἐς ἀναλογιζώμεθα κάθε φοράν ὅτι θὰ ἡδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ εὐρεθῶμεν εἰς παρομοίαν θέσιν».

\*

—Κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ.Σ. τοῦ TAKE τῆς 5—7—65 ἔγινεν εὐρεῖα συζήτησις ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὸ TAKE διαφόρων ζητημάτων καὶ μεταξύ τῶν μᾶλλον οὐσιωδῶν ἐκ τούτων ἐπεσημάνθησαν τὰ ἀκόλουθα :

Τὸ θέμα τῆς νοσηλευτικῆς περιθάλψεως. Διεπιστώθη καὶ πάλιν ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ λόγος τῆς ἀνεπαρκείας τῶν πόρων τοῦ Κλάδου τούτου εἶναι ὁ κυριώτερος ὅστις δὲν ἐπιτρέπει τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς προστασίας. Καὶ ἐν ὄψει τῶν ἐπὶ τούτου ἀποφάσεων τοῦ Δ.Σ. καὶ τῆς Ἰ. Συνόδου, αἵτινες εἶχον ἔκτοτε διαβιβασθῆ καὶ εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ TAKE ἀπεφάσισε καὶ ἦλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγιεινῆς, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἐζητήθη ἡ ἔνταξις τῆς νοσηλείας τοῦ Κλήρου εἰς τὸ σύστημα τῆς Ὑγειονομικῆς Περιθάλψεως τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων. Εἰς σύσκεψιν γενομένην ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ὑγιεινῆς καὶ ἄλλων παραγόντων τῆς Διοικήσεως τοῦ TAKE ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐδέχθη ὅπως, ἀφοῦ μελετήσῃ τὸ θέμα, ζητήσῃ καὶ νέαν συνάντησιν μετὰ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ταμείου, διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ ζητήματος.

Ὡς δεύτερον θέμα ἐξητάσθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ.Σ. τὸ θέμα τῶν Συντάξεων. Διεπιστώθη καὶ πάλιν, ὅτι αὐταὶ μολονοῦ εὐρίσκονται εἰς ἀνάλογον ὕψος πρὸς τὸ ὕψος τῶν μισθῶν ἐνεργείας εἶναι, ἐν τούτοις, μικραὶ καὶ ὄντως ἀνεπαρκεῖς. Ἐκ τοῦ πορίσματος τῆς ἐκδοθείσης ἀναλογιστικῆς μελέτης δὲν προκύπτει κατ' ἀρχὴν ἡ δυνατότης τῆς βελτιώσεως τῶν συντάξεων ἐκ τῶν κειμένων πόρων. Τούναντίον μάλιστα προτείνεται ἡ αὐξήσις τοῦ ἀσφαλίστρου, ἵνα τὸ Ταμεῖον δυνηθῆ καὶ παρέχῃ τὰς σήμερον καταβαλλομένας συντάξεις. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τοῦ ἀναλογιστοῦ ἀσφαλιστικοῦ ἰσοζυγίου. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπιβολῆς νέων εἰσφορῶν τὸ Συμβούλιον μελετᾷ ἤδη τὰς

δυνατότητας τῆς ἐξευρέσεως τῶν χρηματικῶν μέσων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων πόρων διὰ τῆς καλλιτέρας ὀργανώσεως τοῦ τρόπου εἰσπράξεως αὐτῶν, διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ Δημοσίου ἐκ τοῦ εἰσπραττομένου παρ' αὐτοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας τοῦ κληρικοσῆμου γάμων καὶ διαζυγίων, ἅμα δὲ καὶ διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ βάρους, ὅπερ δημιουργεῖται ἐκ τῶν ἐτησίων ἀνοιγμάτων τοῦ Κλάδου Ἀσθeneίας.

Ἔτερον θέμα τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὴν διοίκησιν τοῦ Ταμείου εἶναι καὶ τὸ ἀφορῶν τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν Ὑπηρεσιῶν, ἢ σύνθεσις τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ὡς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1947 ἐθεσπίσθη, παρὰ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν ἔκτοτε διεύρυσιν τούτων διὰ τῆς συστάσεως νέων ἀρμοδιοτήτων καὶ γενικῶς διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς δραστηριότητος τοῦ Ὁργανισμοῦ. Διεπιστώθη καὶ πάλιν ἡ στενότης τῶν ὀργανικῶν θέσεων, τῶν ἀνωτέρων ἰδίως βαθμῶν, μετὰ τὴν ἐπικειμένην ἔξοδον τῶν ἤδη ὑπηρετούντων. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχει, πάντοτε, πρὸς ἐπίλυσιν καὶ τὸ αἶτημα τῆς ἐντάξεως τῶν ἐκτάκτων, προσληφθέντων κατὰ καιροὺς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἠϋξημένων ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν ὁποίων τινὲς παραμένουν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐκτάκτου ὑπὲρ τὴν Ἰβετίαν ἤδη.

Τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπεφάσισεν ὅπως καὶ τὸ θέμα τοῦτο μελετηθῆ καὶ ἀνάλογος πρόνοια ληφθῆ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος σχεδίου νόμου, διὰ τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ὁποίου ἐδόθησαν αἱ δέουσαι ἐντολαὶ πρὸς τὴν Ὑπηρεσίαν.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἰ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἰ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

## ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

“Ένα βιβλίο και πολύτιμο και επαγωγό. Συγγραφεύς του ό εφησυχάζων παλαίμαχος κληρικός οικονόμος Γεώργιος Οικονομίδης. Έκ των στελεχών τής εκκλησίας τής Άμερικής, με δρᾶσιν γόνιμον με θρησκευτικάς παραδόσεις και με προσόντα έξαιροετικά. Τό βιβλίον αυτό έξ έβδομήκοντα σελίδων περιλαμβάνει έν τούτοις ένα πλούτον πληροφοριών άγνώστων αλλά και χρησίμων και διά τούς κληρικούς αλλά και δ' υλους τούς όρθοδόξους. Θέμα αί ιερά άναπαραστάσεις και συμβολισμοί τής ανατολικής Όρθοδόξου εκκλησίας εις την λατρείαν αυτής, τά μυστήρια και εις τάς άλλας θρησκευτικάς τελετάς. Η Μικρά και Μεγάλη Εΐσοδος, τό ζέον ύδωρ πρό τής Άγίας Κοινωνίας, τό έλαιον πρό του βαπτίσματος, ό θεσμός του όρθοδόχου, ό ιερός χορός περίε τής κολυμβήθρας του νεοβαπτισθέντος, τά στέφανα, τό κοινό ποτήριο του οίνου και ό χορός του Ήσαίου εις τον γάμον. Η ιερά τελετή έν συνεχεία του Νυμφίου την Κυριακή τό βράδυ των Βατών, ή περιφορά του Έσταυρωμένου την Μ. Πέμπτη, ή τελετή του Έπιταφίου και τής Άναστάσεως, τά κόκκινα πασχαλινά αυγά. Και έν συνεχεία άκόμη ή τελετή των έγκαινίων νέου ναού, ό καθαγιασμός Άγίου Μύρου, ή διακόσμησης των χριστιανών νεκρών από του τετάρτου μέχρι του έβδομου αιώνος, ή νεκρώσιμος άκολουθία ή σημερινή, τά μνημόσνα και ένα πλήθος εϋλαβών θήμων προσφέρουν εις τον άναγνώστη τό μεγαλειό τής όρθοδόξου ανατολικής εκκλησίας και δικαιολογούν άκολούθως την πνευματική επίδραση και ώφέλεια που επιφέρουν οι διάφοροι αυτοί συμβολισμοί εις τάς ψυχάς των όρθοδόξων χριστιανών. Έμπεποτισμένοι με τό άρχαίον έλληνικόν πνεύμα οι άγιοι σοφοί πατέρες και διδάσκαλοι τής Άνατολικής Όρθοδόξου εκκλησίας και οι άντάξειο διάδοχοι αυτών έπλούτισαν αυτά και έλάμπρυναν σύν τώ χρόνῳ την τελετουργίαν και ιεουργίαν των Μυστηρίων τής χριστιανικής θρησκείας. Ό συγγραφεύς, με πολλή μετριοφροσύνη τονίζει ότι δεν παρουσιάζει εις τό πολύτιμον αυτό βιβλίον του κατι τό νέον, συγκεντρώσας άπλως ώρισμένας εκδηλώσεις με την άλληγορικήν των σημασιών και την χρονολογικήν αυτών επί των όρθοδόξων χριστιανών επίδρασιν. Κατορθώνει έν τούτοις να προσφέρη εις τον άναγνώστην κάτι άπολύτως νέον και να δώση δείγμα μιās εϋσυνείδητης έργασίας και εϋλαβικής προσηλώσεως προς τάς όρθοδόξους παραδόσεις. Διά τής εξετάσεως και εκθέσεως των σαράντα τεσσάρων και πλέον ιερών άναπαραστάσεων και συμβολισμών εις την λατρείαν, τά μυστήρια και τάς άλλας θρησκευτικάς τελετάς ό συγγραφεύς πατήρ Οικονομίδης δίδει την καλύτεραν άπάντησιν εις τό έρώτημα διατι ή ανατολική Όρθοδόξος Εκκλησία έτήρησε την άποστολική άπλότητα ή τουλάχιστον την άπλότητα των πρώτων αιώνων εις την λατρείαν αυτήν. Η μελέτη αυτή, άξία άναγνώσεως από κάθε όρθοδόξον κληρικόν και κοσμικόν, άποτελεί άναμφισβητήτως μιā πολύτιμον εισφοράν εις τή προσπάθειαν τής διαφωτίσεως των Όρθοδόξων αλλά και τής πλήρους κατανοήσεως του μεγαλειού τής Όρθοδόξου εκκλησίας και των παραδόσεων και ήθών αυτής.

**Παρακαλούνται οι άποστέλλοντες ταχυδρομικάς έπιταγὰς προς τά περιοδικά «Έκκλησία», «Θεολογία» και «Έφημέριος», όπως σημειώσιν επ' αυτών την αίτίαν τής άποστολής.**

## ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Ἀθανάσιον Γκούμαν, Ἐφημέριον Γρύλλου. Εἶναι ἀδύνατον νὰ καθορισθῇ ἀπὸ τοῦδε ποῖα θὰ εἶναι τὰ συνταξιοδοτικὰ δεδομένα τοῦ ἔτους 1970, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ καθορισθῇ καὶ ἡ σύνταξις.— Ἰερεῖς τῆς Ὑπαίθρου. Εἶναι πολὺ ἀόριστος ἡ ἐπιστολή σας. Ἐν πάσει περιπτώσει μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστολῆς σας σὰς ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 775 περίπου δραχμὲς μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἀπαξ βοήθημα τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς, εἰς 25 ἕως 30 χιλιάδας δραχμάς, ἀναλόγως τοῦ ἐὰν ὑπηρετεῖτε εἰς ἐνορίας κάτω τῶν 1500 κατοίκων ἢ ἀντιθέτως.—Αἰδεσ. Ἐφημέριον Καρ. Λακωνίας. Ἐὰν αἱ μάμμαι τῶν μελλονύμφων ἦσαν ἀδελφαί, οὗτοι συνδέονται διὰ συγγενείας βου βαθμοῦ, ἤτοι εἶναι δεῦτεροι ἐξάδελφοι. Κατὰ νόμον ἡ συγγένειά των δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου. Καλὸν ὅμως εἶναι νὰ θέσετε τοῦτο ὑπ' ὄψιν τοῦ Μητροπολίτου σας, ὅστις θὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀδειαν γάμου. Δὲν ἀντελήφθημεν ὅμως τὸ ζήτημα τοῦ πάπου τῆς νεάς. Ἐὰν θέλετε γράψατέ μας εὐκρινῶς μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνωτέρω προσώπων, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν περὶ τίνος πρόκειται.—Αἰδεσ. Ν. Π. (302). Διὰ τὴν περίπτωσίν σας ἀπαιτοῦνται τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά, τὰ ὁποῖα θὰ ὑποβάλλετε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς σας :

α) Αἴτησις τοῦ ἡσφαλισμένου ἐφημερίου περὶ συνταξιοδοτήσεώς του ἐπὶ χαρτοσήμου καὶ κληρικοσήμεου, σημειουμένης καὶ τῆς μονίμου καὶ ἀκριβοῦς διευθύνσεως τοῦ αἰτοῦντος.

β) Ἐπίσημον ἀντίγραφον γνωματεύσεως Ἀ'βαθμίου Ὑπηρεσιακῆς Ὑγειῶν. Ἐπιτροπῆς τοῦ ν. 1811/51, ἐν ἧ θὰ βεβαιούται ὅτι λόγῳ τῶν παθήσεων κατέστη ἀνίκανος διὰ τὴν περαιτέρω ἐνάσκησιν τῶν ἐφημεριακῶν του καθηκόντων.

γ) Ἐπίσημον ἀντίγραφον (βεβαιούμενον παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου) ἐνόρκου βεβαιώσεως δύο ἰατρῶν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 57 παράγρ. β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/40 Α.Ν. ὀριζόμενα, βεβαιούντων, ὅτι λόγῳ τῆς παθήσεώς του κατέστη ἀνίκανος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐφημεριακῶν του καθηκόντων.

δ) Ἀπολυτήριον γράμμα τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐπίσημῳ ἀντιγράφῳ.

ε) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ Προέδρου τῆς Κοινότητος περὶ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ αἰτοῦντος εἰς τὰ μητρώα ἀρρένων, τοῦ ἔτους γεννήσεώς του ὡς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς του καταστάσεως.

στ) Φύλλον διακοπῆς μισθοῦ, ἐκδοθησόμενον παρὰ τοῦ οἰκείου Δημοσίου Ταμείου, ἐμφαίνον ἀναλυτικῶς τὰς ἀποδοχὰς τοῦ τελευταίου μηνός.

ζ) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου περὶ τῶν ὑπηρεσιακῶν

μεταβολῶν ἐπὶ χαρτοσήμου καὶ κληρικοσήμου, ἐμφαῖνον τὸν χρόνον χειροτονίας, εἰς διάκονον καὶ πρεσβύτερον ἀρχικοῦ διορισμοῦ καὶ τυχὸν μεταθέσεων εἰς ἄλλας ἐνορίας, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ διάρκειαν χρόνου παραμονῆς εἰς ἐκάστην ἐνορίαν (ἀπό... ἕως...) μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου τοῦ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, τὴν ἡμερομηνίαν κοινοποιήσεως τοῦ ἀπολυτηρίου ἐγγράφου, τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς ἣν ἀνήκει μετὰ τοῦ χρόνου κατατάξεως εἰς αὐτήν, τὸν χρόνον χορηγήσεως τῶν ἐπιδομάτων πολυετίας καὶ Βορείου Ἑλλάδος καὶ τὰς τυχὸν ἐπιβληθείσας ποινὰς ἀργίας μετὰ στερήσεως ἢ μὴ τῶν ἀποδοχῶν.

η) Βεβαίωσιν Ἐκκλησ. Συμβουλίου Ἱεροῦ Ναοῦ, παρ' ᾧ ἐφημέρευεν ὁ ἐνδιαφερόμενος, ἐμφαίνουσιν τὴν καταβολὴν αὐτῷ ἢ μὴ δώρου ἐορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1958 καὶ ἐφεξῆς ὡς καὶ τὰ καταβληθέντα κατὰ περίπτωσιν ποσά.

Αἰ δ ε σ. Μ π ῖ κ ο ν Β α σ ῖ λ ε ι ο ν, Πτέρην Αἰγίου. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας.—Κ Ὑ ρ ι ο ν Κ υ ρ ι α κ ᾶ κ ο ν Ν ι κ ὸ λ α ο ν, Ἀχαρνῶν 92. Ἀθῆναι. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ τεύχη ἀπὸ 1—1—65 μέχρι τοῦδε.—Αἰ δ ε σ. Τ σ ι ο κ ᾶ ν η ν Ἰ ω ᾶ ν η ν, Παραπόταμον Τρικιάλων. Ἐγένετο ἡ διάρθρωσις εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας. Εὐχαριστοῦμεν.—Αἰ δ ε σ. Π α χ υ γ ι α ν ᾶ κ η ν Εὐ ᾶ γ γ ε λ ο ν, Νέα Μουδανιά Χαλκιδικῆς. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ τεύχη Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. καθὼς καὶ τὰ τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου» τοῦ ἔτους πού ἐζητήσατε.—Αἰ δ ε σ. Χ ρ ι σ τ ο δ ο υ λ ῆ ν Π α ὺ λ ο ν, Κρήνην Πατρῶν. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1—2—65 ἕως νῦν κυκλοφορήσαντα τεύχη.—Αἰ δ ε σ. Θ ω μ α κ ᾶ κ η ν Κ α λ λ ῖ ν ι κ ο ν, Φιλίσσια.—Ἀρανῶν Κρήτης. Ἐτακτοποιήθη ἡ εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας ἀποστολὴ καὶ ἐνεγράφη ὁ αἰδεσ. Λαζαδιανᾶκης Νικ. μερίμνη ὑμῶν. Ἀπεστείλαμεν δὲ τὰ ἀπὸ 1—1—65 μέχρι τοῦδε τεύχη.—Π α ν ο σ. Ἀ ρ χ ι μ. Φ α τ ο ὕ ρ ο ν Ἀ γ α θ ὸ ν ι κ ο ν, Ἱεροκήρυκα, Βυτίναν Ἀρκαδίας. Ἐστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1—1—65 μέχρι τοῦδε τεύχη καὶ ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικά.—Αἰ δ ε σ. Μ π ο υ ρ α ν τ ᾶ ν Γ ε ὠ ρ γ ι ο ν, Κύθιον Κυκλάδων. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας καὶ μόνον ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημεριακὴν σας τοποθέτησιν. Ἦδη σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη τοῦ ἔτους 1964 καὶ τὰ τεύχη τοῦ 1965, τὰ ὅποια ἔχουν κυκλοφορήσει. Φύλλα προηγουμένων ἐτῶν εἰς πλήρεις σειρὰς ἐλλείπουσι, διότι ἔχουν ἐξαντληθῆ.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :  
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ  
 Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

## ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΙΔΗΣΙΣ

Ἐπὶ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, συνεδρίασαν τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ TAKE τὴν 27ην τρέχοντος μηνός, παρόντος καὶ τοῦ ἐκπονήσαντος τὴν ἀναλογιστικὴν μελέτην τοῦ Ταμείου καθηγητοῦ τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. κ. Κων. Ἀθανασιάδη ἀπεφάσισεν τὴν αὔξησιν τῶν συντάξεων τῶν ἐφημερίων ἀπὸ 1ης Ἰουλίου ἐ.ἐ. κατὰ ποσοστὸν 10 ο/ο.

## Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

**Φωτίου Κόντογλου** (†), Ἡ εὐωδία τῆς Παναγίας. — **Ἐυαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ ἀνθρωπολογία τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων. — **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Ὁ ἔλεγχος τῆς συνείδησης. Ἀπόδοσις **Θ. Σ.** — **Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας. — Ὁρησκειτικὲς καὶ ἠθικὲς μελέτες τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης** «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Ἡ ἐποχὴ ποὺ δημιουργεῖ ψυχικὴ ἀνάτασι καὶ μᾶς φέρνει συγκινητικὰ ἀναμνήσεις. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχωφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως**. Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Τὸ βουνὸ ἧς Μεταμορφώσεως. — Εἰδήσεις τοῦ TAKE. — Ἀλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)  
Ὅδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθήναι — Τηλέφ. 533.805.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασιωνίδου 22, Σούρμεα